CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

LOPE DE VEGA

COMEDII

B u c u r e ş t i — 1 9 62

EDITURA

VITEJIILE BELISEI
(LAS BIZARRIAS DE BELISA)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de TEODOR BALŞ

P E R S O A N E L E

BELISA, doamnă.
FINEA*, slujitoarea ei.
CELIA, doamnă.
LUCINDA, doamnă.
FABIA, slujitoare.
***DON* JUAN DE CARDONA.**
TELLO, slujitorul lui.
OCTAVIO, curtezan.
JULIO, slujitorul său.
Contele ENRIQUE.
FERNANDO, slujitor al contelui.
) se citeşte Fineea.)

ACTUL ÎNTÎI

Încăpere în casa Belisei.
Intră Belisa (îmbrăcată în doliu, elegantă,
cu flori negre în păr, mănuşi de mătase neagră
şi guler de dantelă) şi Finea.

SCENA I
Belisa, Finea.
FINEA
Aşa se desface-o scrisoare ?

BELISA
Vai, contele mă plictiseşte.

FINEA
Eşti mult prea nedreaptă!

BELISA
Iubeşte ?

Iubirea din nou îl dogoare ?

FINEA
Ba focul s-o ardă! Nici vîntul
Nu e nestatornic ca tine.

BELISA
Aleargă departe de mine.
Şi fără întoarcere, gîndul.
Azi cerul mi-a pedepsit,
Finea, dîrzenia mea.

FINEA
Ba în libertate, nu-n ea,
Senora, pe drept te-a lovit.
Urechile ţi-ai preschimbat
Demult în podoabe de preţ
Şi le-ai arătat doar dispreţ
Acelora ce te-au iubit.
Putea să nu fie, ia spune,
Asprimea ta răzbunată
De dragoste,-o dată şi-o dată ?

BELISA
Ce bine-a ştiut să răzbune !

FINEA
Şi ce răzbunare, vai, ţie !
Nespus să iubeşti, în zadar,
Pe cine ?... să nu ştii măcar
Şi focul nici el să nu-ţi ştie !
Pe bună dreptate murmură
Dispreţul tău de mai an :
„Dar ce se făcu *don* Juan
Stăpînul, ce se făcură
Infanții de Aragon?"

BELISA
Schimbarea din inima mea
Chiar vîntului aripi i-ar da
Şi mărilor apă, plocon ;
În ciuda ei stăruie încă
Iubirea prostească şi-mi pare
Că nu e pedeapsă prea mare
Pe cît e iubirea de-adîncă.

Nu strigă ?

FINEA
Ba da.

BELISA
Vom vedea
Ce-o fi si cu-această poveste ;
Hai du-te şi vezi cine este!

FINEA
E Celia ; vrea să te vadă.
Finea iese. Intră Celia.

SCENA A II-A
Celia, Belisa.
CELIA
Noroc să-ţi dea cerul!

BELISA
De-o vrea,
Dar nu cred că cerului-i pare,
Plăcută, această urare.

CELIA
De-un zvon mă şi tem, draga mea :
S-a spus că pe stradă-ai umblat
În doliu, deşi arătai Cochetă aşa cum erai ;
Şi vad că nu-i zvon ce-am aflat
Această-ndrăzneală nu pare
Să-nsemne tristeţe la tine.

BELISA
Muri, dragă Celia,

CELIA
Cine ?

BELISA
A mea libertate.

CELIA
Mai tare

E-n tine dispreţul.

BELISA
Chiar cînd
Iubesc ?

CELIA
Tu iubeşti ?

BELISA
Eu.

CELIA
Tu?

BELISA
Da,
Asprimea-mi se stinse şi ea.

CELIA
Cîmpia-am s-o văd mai curînd
Cu stele din cer semănată,
Iar cerul cu flori şi verdeaţă
Şi pizma, schimbată la faţă,
Cu vorbele bune-nvăţată ;
Virtutea bîrfind, voi vedea
Ştiinţa că e răsplătită,
Prostia de toţi umilită,
Dreptăţii că i se va da
Dreptate, în timp ce va fi
De nesuportat linguşirea ,
Că-i dai, e mai demn de crezare,
Onoare acelui ce n-are
Decît să te cred c-ai putea,
Frumoasă Belisa, să fii
Chiar tu-ndrăgostită, cîndva.

BELISA
Era-ntr-un amurg (cînd se spune
Că soarele-n mare apune
Şi-n faţă-i se nalţă semeaţă
Sierra[1] cu piscuri în vînt,
Cînd dîrele razei de soare
În zare lumini răsfrîngînd

[1] *Sierra :* Lanţul munţilor Guadarrama, situat la nord-vest de Madrid.

Aruncă-ntre cer şi pămînt,
Între ziuă şi noapte, hotarul,
Cînd nouri de aur şi purpur
Se-ntrec ca să fure culori
Din aripa vîntului şi
Din frunza şi coama pădurii),
Atunci, dragă Celia, eu
Treceam cu Finea-n trăsura
Ce-o am, lunecînd ca un soare
Al libertăţilor mele,
Eu însămi părînd Phaeton[2].
Trufaşele-ncrederi în sine
Cu naltele turnuri semeţe
Nicicând n-ai să vezi că rămîn
De trăznete nedoborîte.
Era-n acel colţ depărtat
Din Prado, ce dă spre Fîntîna
Castiliană prin faima
Şi numele său ; sînt fîntîni
Adesea neluate în seamă,
Ce curg ca un vers şi aruncă
Ţîşnind evantaie de spumă ;
O, desăvirşească-le cerul !
Făcîndu-mi mîndriei pe plac,
Finea cînta de Enrique
Şi-alesele-i daruri ce are
(Pe conte şi tu îl cunoşti).
Cînta bileţelele sale
De dragoste, care ajung
La mine în păr bigudiuri,
Sărmane bilete de-amor !
Cînta despre faptele mele.
Ciudate — şi despre-ndrăzneala-mi
De parcă născută am fost
Din trunchi de stejar, cînd de-ndată
Zăresc cavalerul acela
Cu chip potrivit întîmplării
Pe care-o pîndea. Îşi întoarse
Doar capul, oprindu-se-n loc
Pe urmăritor aşteptîndu-1.
Şi fără prea multe motive
Ei spadele-şi ,traseră,-apoi —
Mantiile şi le-au desprins —
Cel care-ţi spuneam, pe-adversar

[2] *Phaeton* : vezi comedia *Cîinele Grădinarului,* p. 43, n. 1.

L-opri cu picioru-nainte ;
Atîta curaj şi mîndrie
Eu n-am mai văzut niciodată.
Nici celalt n-a fost mai prejos.
Să nu-ţi pară necuviinţă
Că-ţi spun, ca femeie, aceste
Păţanii de nimeni ştiute ;
Chiar dacă perniţa şi acul
Pumnal şi armură ne sînt,
Femeile ce comandară
Armate sînt mai lăudate.
Pe Semiramida[3] poeţii
Şi pe Cleopatra[4] le cîntă,
Şi fost-a Tomiris[5] vestită
în lumea întreagă, prin spadă.
Cînd doi se întrec, n-ai văzut
Cum cel din mulţime şi-alege,
Deşi nu-l cunoaşte, pe unul
Şi ţine ca el să învingă,
Chiar fără-a gîndi la foloase
Şi fără să ştie că lupta
E-ades hotărîtă-nainte
De astrele ce li-s stăpîne ?
Şi sufletul meu, aşadar,
Luă partea aceluia care
Mai chipeş şi nobil păru.
Celalt se nalţă să-l lovească
Şi-alesul meu iute-l împunse
Cu vîrful de spadă, culcîndu-1
O clipă, atît, la pămînt
Căci iar s-a-nălţat să se lupte.
Tîrziu am aflat că purta
Un dublu pieptar de Milano[6],
Din plumb făurit, drept armură.
Cînd vru să-l lovească, deodată
Alţi trei din tufiş tăbărîră
Asupra alesului meu.

---

[3] *Semiramida :* regină legendară a Asiriei şi-a Babilonului, căreia i atribuie întemeierea Babilonului şi a grădinilor suspendate.

[4] *Cleopatra :* vestită regină a Egiptului.

[5] *Tomiris :* regină scită care, aflînd de uciderea fiului ei de către Cyrus, regele perşilor, l-a atacat şi l-a învins în luptă. Apoi a pus capul lui Cyrus într-un burduf plin cu sînge.

[6] Armurile milaneze erau dintre cele mai vestite ale epocii.

Un lucru nedemn pentru nişte
Bărbaţi spanioli. între prieteni
Se spune, cînd lupţi cu vrăjmaşul,
Că-i josnic doar cel care fuge,
Iar cel care-ajută-i viteaz.
Atunci am sărit din trăsură
Şi, fără-a gîndi, am luat spada
Birjarului care privea
La dinşii, de lîngă-armăsari,
Tot numai tutun şi mustăţi,
De parcă-am fi fost: el — nebunul
Din piaţă, privind din balcon,
Eu — contele de Castillana,
În luptă cu leii. Luînd parte
Direct cavalerului meu,
Ca un Rodamonte[7] m-aşez
Alături. Părea cam ciudat !
Văzînd dar că sînt de la Curte,
Îşi luară umili tălpăşiţa
Acei ce sălbatici sosiră.
Şi cînd, mulţumit, cavalerul,
De-aceste isprăvi negîndite,
A vrut să-mi vorbească.-auzirăm
Noi glasuri vestind de departe
Că oamenii legii se-apropie ;
Ca focul preasfîntului Elm[8]
Ce mistuie vasu-n furtună

Bastoanele legii veneau.
I-am spus : ,,Vă urcaţi în trăsură
La mine, căci dacă fug caii,
(Ai mei nu-şi trag sufletul nici
Cînd au vreo povară de dus)
Salvaţi noi vom fi în curînd".
Sui cavalerul ; la prova
Şezu, eu — la pupa ;-amîndoi
Stam faţă în faţă. Văzînd
Că nimeni din urmă nu vine,
Mînă mai domol vizitiul,
Şi cînd la Fîntînă ajunse
Opri pentru-o scurtă odihnă.
La Prado cînd merg iau ulciorul

[7] *Rodamonte* : în realitate *Rodomonte,* luptător cam fanfaron, erou al poemului *Orlando furioso* al lui Ariosto (1474—1533), celebru poet al Renaşterii italiene.

[8] *Focul sfîntului Elm :* fenomen atmosferic ce se manifestă în timpul furtunilor pe mare şi se datorează descărcărilor electrice. La extremităţile metalice ale vergilor ce susţin pînzele pe catarge se ivesc limbi de flăcări.

Cu mine. S-a dus vizitiul
Să-l umple cu apă, i-am dat
Să bea cavalerului, cu
Pezmet îndulcit. Mulţumindu-mi
Fierbinte a fost răsplătit
De-a mea mîngîiere-ndelungă.
Şi astfel convinsu-l-am ca,
Lăsînd politeţea deoparte,
Să-mi spună motivu-ntîmplării
Aceleia ; eu bănuiam
Şi unele intrigi de-amor.
Profetică-a fost bănuiala
Inimii, căci înainte
De-a spune chiar el, gelozia
Îi smulse întîiele temeri :
Bîtlanul cînd vrei să-l dobori
L-alegi din o mie de şoimi,
Dar, iată,-n sfîrşit, ce mi-a spus...
(Ascultă cu luare aminte
Că-ntocmai cum el povesti
Şi eu îţi voi spune amarul.)
,,Eu sînt *don* Juan de Cardona[9] ;
Don Jorge Cardona mi-e tatăl,
Senor de-Aragon, iară mamă
Mi-e *dona* Juana de-Aponte.
Al doilea sînt între fraţi
Şi-astfel tatăl meu mă trimise
În Flandra ; de-atunci am slujit
Cînd încă eram copilandru
Şi pînă la vîrsta de-acum.
Curînd, despre faptele mele
Vestiră scrisorile-acelui
Drag înger, Infanta de-Austria,
— Cerul să-i dea strălucire ! —
Mătuşă a regelui (Domnul
In pază să-l aibă !). Cerui
Şi eu loc la Curte, precum
Şi alţii-nainte-au cerut.
Aici, printre-atîtea podoabe
Lucind pe veşmintele scumpe,
Mi-a fost dat să văd într-o seară,
Alăturea, un serafim
De fildeş, cu suflet de bronz.

---

[9] *Cardona* : sat şi fief în provincia Cataluna.

Rămas-am de-atunci fără suflet
Căci eu am urmat-o,-am slujit-o,
Şi ea-mi răsplăti stăruinţa
Lăsînd să-ntrevăd că iubeşte.
Risipa m-a sărăcit
Iar tata-mi tăie ajutorul.
Lucinda (aşa se numeşte)
Îmi dispreţuia sărăcia
Stîmindu-mi mai rău gelozia.
Zadarnică-mi fu suferinţa,
S-o-nduplece n-a fost în stare:
„Nu-ntorci o iubire cu lacrimi !"
Cînd spuse acestea-aş fi vrut
Să-i smulg ochii lui trădători
Ce-au plîns pentru alta.
Vezi cîtă Invidie jalnică-n mine !
Urmă, arătîndu-mi că cearta
Cu-acel cavaler s-a iscat
Din teama că dacă o-nduplecă
Lucinda a lui va rămîne.
Sfîrşi spovedania-apoi
Văicărindu-se astfel, încît
În clipa aceea am vrut
Să-l zvîrl din trăsură afară.
Eu fără de suflet, iar el
Plîngînd, abia am ajuns
La mine acasă, spre prînz.
Poftindu-l să intre-a răspuns
Jurîndu-mi supunere — că
Pe viaţă mi-e sclav, şi apoi
Şi-a luat rămas-bun şi-a plecat
Să-şi vadă iubita.-Am rămas
Aşa de năucă încît
Eu nu ştiu de ce şi pe cine
Iubesc şi urăsc ; gelozia
Mă tem că mă face nebună.
Pe mine astfel se răzbună
Azi Venus şi Amor, tiranii
De care am rîs acuzîndu-i
Pînă mai ieri de-amăgire.
Schimbai deci veşmintele-n doliu,
Curajul cu nevolnicia,
Mîndriei cerui umilinţă
Şi-n lanţuri mi-am pus libertatea.
La rîu nu mai merg, nici la Prado,
Mă supără toate şi sînt

O viperă faţă de muzică
Iar faţă de flori şi fîntîni
Sînt numai venin ; sînt şi nu-s ;
Trăiesc sau mă-nşel ? Nu mai ştiu,
Năucă cum sînt, dacă suflet
Mai am, dacă el mai există.

CELIA
Putea să se-ntîmple-altcuiva
Această ciudată-ntîmplare ?
Răscumperi cu inima ta
Durerea şi răul pe care
Atîtora tu l-ai făcut.
E-o nesăbuinţă să ţii
La acela pe care îl ştii
De-o altă femeie urît ;
Dar vai, nebunia cea mare
A inimii tale a fost,
Belisa,-acest gînd fără rost
Ce n-ai vrut să-l treci în uitare.
Nu mergi, cum ţi-era-n obicei,
La Crîng, ori la Prado ?

BELISA
Nu ies
Fiindcă mi-s dragi mai ales
Tristeţea, tăcerile ei ;
Doar singurătatea mi-aduce
O clipă de tihnă plăcută.

CELIA
Într-una din zile, ascultă,
La Crîng amîndouă ne-om duce.

BELISA
De vrei adevărul să-l spun
(Ce rost ar avea să-ţi înşel
Încrederea ta în vreun fel,
Ori eu să mă mint — la ce bun ?)
În luna aceasta în care
Senorele ies la plimbare,
La cîmp am să merg să-l privesc
Pe cel ce-mi aduce pieirea.
Dar vai, nici în Crîng, nici aiurea
De-l caut eu nu-l întâlnesc ;

Nu vine nici el să mă vadă.

CELIA
Cum doarme în braţe străine
N-aude-ale tale suspine.
Dar mîine ieşim la plimbare
Şi cred că o soartă mai bună
Ne-o sta-ntr-ajutor să-l găsim
Pe-acest cavaler ce dispare.
Cred însă că n-o să rămînă,
Din nou dacă-l vezi şi priveşti
Mai bine la el, nici o urmă
Din dragostea ta ; pîn' la urmă,
Tu singură-l dispreţuieşti,
Căci multele lucruri plăcute
La prima vedere se-arată,
Dar dacă priveşti încă-o dată
La ele, îţi par mai urîte.

BELISA
Ah, Celia, mă străduiesc
S-ascult vorba ta cumpătată :
La Crîng deci voi merge mascată.

CELIA
Iar eu draga mea, te-nsoţesc.

BELISA
Nainte ca zorii s-apară Să vii.

CELIA
Am să vin negreşit.

BELISA
Cuvintele tale-au stîrnit
Speranţelor, aripi, să zboare ;
Aşa este : dacă priveşti
Cu luare aminte la lună,
Oricare-ar putea, cred, să spună
Că pete şi-n lună găseşti.

SCENA A III-A

O *stradă în fața casei Lucindei.*
Intră* don *Juan de Cardona şi Tello, slujitorul său.
***DON* JUAN**
Nu-i place iubirii tutela poveții
Cînd vine de jos mai cu seamă.

TELLO
N-am spus
Că orice iubire-i ticnită
Cînd uită de sfaturi, oglinzile vieţii ?

***DON* JUAN**
Te miri că iubirile oarbe n-au pus
Vreun preţ pe viaţă, măcar o clipită ?

TELLO
Un altul îl poartă pe cel ce nu vede ;
De-s orbi amindoi vor cădea în genune.
Cînd da semn Lucinda că-n dragoste crede
Putea simţămintele tale să-mbune ;
Acum dacă ochii lui Octavio-i plac
Nedemnă-i iubirea de nu-i cauţi leac
Jignirii aduse.

***DON* JUAN**
Ce leac i-aş afla ?

TELLO
Te dăruie altor iubiri ; doar aşa
Se vindecă toţi cîţi pe lume-au iubit :
Uitarea în alte iubiri şi-au găsit.

DON JUAN
N-am bani, prostănace,-s sărac.
TELLO
Nu orice iubire-o masori c-un pitac.
Ai merite,-ncearcă, iubeşte !
O doamnă mai liberă tot se găseşte
Să vrea să iubească doar din pasiune.

***DON* JUAN**
La Curte, iubirea săracă apune,
Cînd toate sînt scumpe, acum mai ales.

TELLO

Dar n-ai altă cale de-ales ;
Şi nici nu e-n lume un medic să ieie
Pulsul vre unui înfrînt în amor
Să nu îi prescrie o altă femeie.

***DON* JUAN**
Dar dacă-n uitare dînd vreau să cobor
Frumiseţea Lucindei deodată-mi apare
În cale, putea-voi eu, oare,
Pe-o alta s-ador ?

TELLO
Ei, asta-i acum !
Doar ştii, purgativul e bun,
Şi chiar de-i otravă, bolnavul îl ia.

***DON* JUAN**
Mai e vreo femeie frumoasă ca ea ?
De mult, Machedon împăratul [10]spunea
Că numai o lume, cit e pe pămînt,
Chiar dacă aceasta se-ntinde
Pe mări şi uscat, peste poli străbătînd,
Tot mică îi pare.
Tu zici că-i prea mare,
Iubeşti în Madrid o femeie anume
Cînd treizeci de lumi de femei sînt pe lume :
Zgîrcite la vorbă ori caţe tăioase ;
Cuminţi, grosolane şi descreierate,
În minciuni şi-adevăruri scăldîndu-se toate.
Sînt cît sărăcia de lungi, ori mai scunde,
Cu tălpi de apostol, dorind să le iei
Atît: un papuc, care urma le-ascunde,
Iar altele-n schimb, ce-ar putea, drept cercei,
Botine să-şi puie.
Ca Lazăr[11], au unele-obraz de gutuie,
Din racle de paturi în zori cînd apar,
Iar altele fir de garoafă îţi par ;
Stăpîne-s pe Roma, pe papă stăpîne,
Cu panglici pot unele-uşor să se-mbune,
Sînt lacome altele şi ar păpa,
Găteli ca să-şi ia, o întreagă avere.

---

[10]Machedon *împăratul* :vezi comedia Fata cu ulciorul, p. 492, n. 1.

[11]Lazăr : personaj biblic, care, zice-se, ar fi fost înviat din morţi de Isus.

Uşi de biserici, ori tălpi ale iadului.
Sînt cînd jucăuşe, cînd reci şi severe;
Sînt vesele-ades, schimbătoare din fire,
Ori ca nemţoaicele, grave-n iubire.
Dar toate femeile, oricum să arate,
Oacheşe, albe, sînt straşnice toate.

***DON* JUAN**
Prostească e această zugrăveală !

TELLO
Eu n-am mai pus, senor, la socoteală
Nici pe Lucreţia[12] , cea şi-n cămaşă castă,
Pe Porţia[13] — un struţ robit în fiare —
Şi nici pe Artemiza[14] - aceea care
Fu cioclu de bărbaţi, şi nu nevastă.

***DON* JUAN**
Tu, poartă, şi voi, gratii dulci, daţi ştire
Lucindei, despre trista-mi tînguire.

TELLO
Hai, strig-o, dacă totuşi ai venit !

***DON* JUAN**
Mă tem ca orişicare-ndrăgostit.
La fereastră apare Fabia, slujitoarea Lucindei.

SCENA A IV-A
Aceiaşi, Fabia.
FABIA
Ce strigă ? Şi cine e, oare ?

***DON* JUAN**
Hai, Fabia,-anunţă-ţi stăpîna
Că eu sînt aici.

---

[12] *Lucreţia :* matroană romană care s a sinucis pentru că a fost dezonorată de unul dintre feciorii lui Tarquinius Superbus (secolul al Vl-lea î.e.n.). A rămas simbol al femeii mîndre şi cinstite.

[13] *Portia :* fiica lui Caton din Utica. S-a sinucis (in 42 î.e.n.) la vestea morţii soţului ei, Brutus, unul dintre ucigaşii lui Cezar.

[14] *Artemiza :* Artemiza a II-a, regină a Halicarnasului, care a durat în amintirea defunctului ei soţ, Mausol, un monument funerar considerat pe vremea aceea ca una dintre cele şapte minuni ale lumii. Este socotită simbolul fidelităţii conjugale

FABIA
Nu-i acuma,
Cred, timpul să strigi aşa tare.

***DON* JUAN**
De ce nu ?

FABIA
Fiindcă stăpîna
Mea se dezbracă.

***DON* JUAN**
Aşa iute ?

FABIA
Din parte-mi nu-i prea cinstit
Ca poarta chiar eu s-o deschid
Te rog, *don* Juan, acum du-te,
Căci mîine la Crîng vom ieşi.

***DON* JUAN**
O, ce-am auzit ! Ce cruzime !

TELLO
De-ajuns ! Eşti în stradă. Aci
Te poate-auzi oarecine.

***DON* JUAN**
Hei, Fabia, stai!

FABIA
Vă ascult ! Ce vreţi de la mine ?

***DON* JUAN**
Aş vrea
Să-i spui că mi-e dragă doar ea !
Atît; nici o vorbă mai mult.

FABIA
De-ncepi cu o astfel de larmă,
C-un straşnic scandal vei sfîrşi,
Iar soarele-n zori va veni
Să-ţi spună s-o laşi să adoarmă.

***DON* JUAN**

Deschide !

FABIA
O, ce nebunie !
Apare la fereastră Lucinda.

SCENA A V-A
Aceiaşi, Lucinda.
LUCINDA
Cu cine vorbeşti ?

FABIA
Cu Juan;
E-aici.

LUCINDA
Cîte vorbe va scoate
Despre-această necuviinţă
Bîrfitoarea vecinătate
Mai rea ca oricare-n Madrid ?

DON JUAN
Mi-arăţi o prea mare cruzime,
Pe care n-o merit de fel —
Frumoasă Lucinda — astfel
Purtîndu-te faţă de mine.

LUCINDA
Vă rog, ceea ce aţi aflat
Drept scuză acum socotiţi;
Îndată ce zorii-s sosiți
Eu trebui' să plec ; nu-i păcat
Să nu-mi daţi pace să dorm ?
Un farmec firesc îl aduce
Odihna-ndelungă şi dulce ;
Femeia trezită din somn
Nu poate s-arate frumoasă.
V-asigur că eu vă respect
Şi chiar vă iubesc ; înţelept
Ar fi să vă-ntoarceţi acasă.

***DON* JUAN**

Senora, promit ascultare,
Dar ştiţi, fîstîceala ciudată
A slugii,-a stîrnit dintr-o dată
Acea gelozie-orbitoare
Ce încă să bănui mă face
Că sînteţi acum ocupată.
De-alung bănuiala, îndată
Ce mă-ncredinţez, vă dau pace.

LUCINDA
Nu-i timp potrivit să deschid ;
M-ar prinde bîrfeala în plasă.
Vecina e-aşa curioasa :
Lipeşte urechea de zid
S-asculte, şi uşa de-aude
Se şi proţăpeşte la geam.
Vă rog să plecaţi, *don* Juan.

***DON* JUAN**
Să văd ce-mi ascunzi, mai-nainte.

LUCINDA
Ce om îndărătnic, vai, mie !

***DON* JUAN**
Lucinda, iubirea-mi fierbinte
Vrea-n camera voastră să intre
Să-nlăture-acea gelozie.

LUCINDA
Stăruinţa voastră n-arată
Nici stimă şi nici curtenie.
Plecaţi mai curînd, cine ştie,
De staţi, ce necazuri v-aşteaptă ?

***DON* JUAN**
Atunci, pe toţi sfinţii,-am să sui
Să văd ce se-ascunde la tine.

LUCINDA
Să baţi noaptea-n poartă la mine ?

***DON* JUAN**
O sparg sau o smulg din ţîţîni.
Apar Octavio şi Julio, slujitorul său, cu scutieri şi spade.

SCENA A VI-A

Juan, Tello, Octavio, Julio, scutieri;
Lucinda şi Fabia fereastră.

OCTAVIO
O astfel de neobrăzare
Şi neauzită-ndrăzneală
Va fi chiar acum pedepsită
De-a casei onoare jignită.

***DON* JUAN**
N-am fost eu gelos din senin.
Să-mi spună domniile-voastre :
Sînt fraţi, rubedenii, sau simpli
Iubiţi ai acestei *senore ?*

OCTAVIO
Şi dacă nu vreţi să intraţi
S-aflaţi cine sîntem, atunci
Venim să v-o spunem în stradă.

***DON* JUAN**
Ieşiţi, ca şi voi să aflaţi —
La fel de geloşi ca şi mine —
Că sînt: *don* Juan de Cardona.

TELLO
Eu — Tello,-al său scutier.

LUCINDA
Vai, Fabia, ce fac ?

FABIA
Te culcă
Şi lasă-i.

LUCINDA
De spaimă-am să mor!

***DON* JUAN**
Sări, Tello !

TELLO

Alţii, la rînd,
A morţi miros ăştia, de-acum !
Ies toți.

SCENA A VII-A
La Crîng.
contele Enrique şi Fernando, slujitorul său.
CONTELE
Ce
Mai fără seamăn !

FERNANDO
Nu lasă
O palmă de loc fără filori.

CONTELE
Cu-a stelelor albe comori
Se-ntrece grădina-i frumoasă.

FERNANDO
Vin apele rîului mari!

CONTELE
La fel parvenitul arată :
Se umflă ca rîul, deodată,
Sfidîndu-i pe proprii lui lari[15] .
Obîrşia lui mincinoasă
Ca rîul acesta păţeşte :
Cînd apa spre vară descreşte,
Vezi albia lui nisipoasă.
Ferice-nţeleptul e-n viaţă !
Căci dînsul nicicînd nu se minte :
Rămîne modest ca-nainte
Norocul oricît îl răsfaţă !
Nu, meritul nu şi-l ascunde
Acela ce-şi merită locul,
Dar dispreţuieşte norocul
Ce-mpinge prostia în frunte.
Pe-aici cunosc mulţi din acei

[15] *Lari :* în mitologia romană, un fel de genii bune ale unei familii, ale unui neam. Statuetele care-i înfăţişau erau aşezate într-o firidă de lîngă cămin.

Atît de-nţelepţi în gîndire,
Încît îşi păstrară-a lor fire
Cu toate virtuţile ei.
Dar las toate astea deoparte ;
Revin la cruzimea cu care
Dispreţul divin mi se pare
Că vrea să mă-mpingă la moarte.
De ce n-apăru ca să-i fie
Acestei cîmpii aurora
Cînd soarele-arată că-i ora
Din umbrele nopţii să vie ?

FERNANDO
Îşi pune, probabil, veşminte
De preţ, şi curaj.
Cînd ţi-apare
În zilele de sărbătoare,
Precum aurora,-nainte
În teatrul acesta-nverzit
Ea-n mamă-a lui Amor se schimbă.

CONTELE
Eu, care dispreţu-i ador
Şi-asprimea, încerc să-l implor
Frumseţea să vină mai iute.

FERNANDO
Iar eu trag nădejde s-asculte
Zglobiul ei spirit uşor
Pe-o astfel de cale chemat.

CONTELE
Să-ţi pui pălăria, Belisa,
Cu pana şi ne
Deşi n-ai nevoie de pene
Cînd aripi tu ai la picioare.
Aşază-te-n faţa oglinzii,
Sporeşte-ţi în ea frumuseţea
Păzindu-te astfel ca nimeni
Cu tine la chip să nu semene.
Doar tu, trăsăturile tale
Le poţi copia aşa fel
Ca tu şi cleştarul să fiţi
Minciuni tot aşa de frumoase.
Iată,-acum Crîngul te-aşteaptă

Şi-n verdea-i foşnire de plopi
Nu-ncepe-a cînta păsăretul
Cît timp tu aici n-o să vii.
Iar părul ţi-l piaptănă lins ;
Să nu-l împleteşti în cosiţe
Căci plasa de fir de-o s-o vadă
Şi pasărea-atunci se va teme.
Vezi, nici trandafirii, nici crinii
Nu-şi rup a lor verde-nchisoare
Să poată ieşi din pădure
Cînd n-au de la tine-nvoire.
Un şir de mărgele de sticlă
La gîtul tău salbă să-ţi fie,
Atunci cînd o lepezi, în perle
Să se preschimbe şiragul.
Și pune-ţi şi crinii de aur,
Şi clopotul fustelor verzi,
Ca-n Franţa, pe unde se spune
Că ele sînt oşti de-apărare.
Costişele cînd le cobori
Ia seama cum pui pantofiorii,
Că-n timp ce cobori pe pripoare
Privirile-s iscoditoare.
Presară-ţi în păr trandafiri.
Pantofilor funde le pune,
S-arăţi tot aşa de gătită
La cap cum arăţi la picioare,
Deşi, draga mea, sînt gelos
Mai mult pe picioarele tale
Căci nu eşti modestă pe cît
Te-arăţi de-nflorită în lume.
Deci vino în zori să ucizi,
Căci Amor se plînge, sărmanul,
Că încă mai doarme-aurora
în timp ce eşti trează, Belisa.
Zadarnică-i şoapta de-amor
Căci cei ce se vor oratori
Susţin că nu vii să priveşti,
Ci doar să fii admirată.
Şi astfel, cuminte Belisa,
Din Crîng să te-ntorci singurică,
Să nu îţi momească privirea
Frizurile-atît de bogate.
Tu, mantia sevilianã
Aşaz-o şi lasă vederii
O stea doar; nici Amor nu-i drept

Săgeţile să-şi risipească.
Eşti mai graţioasă-ntre văluri
Şi eşti mai puţin bănuită,
Decît săgetînd cu privirea
în trecere, toţi să te ştie.
E vremea să ieşi mai curînd ,
Al privighetorilor cînt
E zorilor clopot, chemînd
Zorile tale să vină.

FERNANDO
Ajunge ! Opreşte-te-acuma !

CONTELE
De ce ?
FERNANDO
Ia te uită cum vine.

CONTELE
Descînt de iubire, divină
Puterea ți-a fost totdeauna.
Intră Belisa, îmbrăcată în cea mai strălucitoare risipă de culori, cu mantie şi pălărie de pene, împreună cu Finea îmbrăcată şi ea cu elegantă.

SCENA A VIII-A
Aceiaşi, Belisa, Finea.
BELISA
Dar Celia unde-a rămas ?

FINEA
E-n urmă cu nişte prietene
La marginea apei, aproape.

BELISA
Nu simte durerile mele
Şi i s-a urît să mă vadă
Cum caut izvorul ascuns.
Ciudat e că-n zilele-acestea
La Crîng n-a venit *don* Juan.

FINEA

Îl ţine Lucinda în mreajă.

BELISA
Cînd el mi s-a plîns de dispre
Şi de amăgirile ei ?

FINEA
Ce bine-i alini gelozia !

BELISA
Finea, vai, contele !

FINEA
Vrea
Iubirea, ca azi să culegi
În crîngul Madridului florile.
De portocal din Valencia.

CONTELE
Ingrată Belisa,-i tîrziu
Ca ochilor mei să te-ascunzi ;
În sufletul meu ţi-am văzut,
Ca într-o oglindă, făptura.
Deşi pe cîmpia-argintată
Se-arată-aurora de aur,
Natura nu-i mai aşteaptă
Lumina ei dulce acuma
Cînd ca un soare, Belisa
Pe cîmpuri, frumoasă, răsare.
Şi dacă-i de-ajuns doar o stea
Să poţi lumina, e drept, oare,
Ca mantia ta trădătoare
Acum să te-nvăluie-n ea ?
Frumoasă Belisa, ţi-arată
Deci ochii ascunşi de mantie,
Căci ei ucigaşi vreau să-mi fie.
Li-e sigură astăzi victoria
Şi vreau să-şi împartă ei gloria
De-a fi ţinta lor săgetată.
Pudoarea cea mai slăvită,
Ea, care-i oglinda cetăţii,
Din liniştea singurătăţii
Se-arată-n cîmpia-nverzită.
Sus vălul! Priveşte ! Ucide !
Căci este o crudă purtare

Tu, graţie-atît de firească
Încit chiar şi Amor uimit e,
Vitează-n oraş, să te-arăţi
În Crîng, cu dispreţul pe buze.

BELISA
Eu n-am vrut de voi să m-ascund
Mă bucură-această-ntîlnire.

CONTELE
Iubirii i-aduc mulţumire
Că eşti, în sfîrşit, omenoasă !
Ai vrea să m-asculţi ?

BELISA
Cum să nu
Un nobil ca voi niciodată
Nu spune nimic jignitor.

CONTELE
Ascultă.
Intră* don *Juan şi Tello.

SCENA A IX-A
Aceiaşi,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
N-o văd pe Lucinda,
În crîng, nicăirea, deşi
Acasă la ea ni s-a spus
Că-n crîng a plecat de cu zori.

TELLO
Mă tem c-au minţit, pentru că
Această trimitere-ncoace
Nu prea îmi miroase a bine.

***DON* JUAN**
Eu nădăjduiesc să nu fie
Cu-Octavio-al ei împreună.

TELLO
I-ai tras o bătaie pe cinste !

***DON* JUAN**
Ţintii mai spre cap cînd simţii
Că are cămaşa de zale.

TELLO
De n-o să am martori, mă-ntorc
La Iuliu-napoi să mă bat;
I-am dat una bună şi-apoi
De scut despărţindu-1, prin aer
De mijloc atît l-am săltat
Că stelele-n urmă-au rămas
Şi-un deget lipsi, însăşi lunii
Să nu îi retez căpăţîna.

***DON* JUAN**
Cu sînge-mi plătii gelozia.
Dar, uită-te, poate se-arată Lucinda.

TELLO
Să-ntreb unde-o fi,

***DON* JUAN**
Pe cine-ai putea întreba?

TELLO
Oştire de iepuri e Crîngul;
Ia spune, *senor* Manzanares[16] —
Tu, vechi nălbior scoate-pete,
Tu, fată de care rămîn
Datornici acei ce se scaldă,
Tu, care speli vara întreagă
Păcatele iernii trecute,
Tu, rîu cu-nspumări de săpun
Şi maluri de pînză albită —
Ia, spune-mi, te rog, n-ai văzut
O mîndră femeie la mers,
Vrăjmaşă de moarte-a iubirii,
Şi banilor prietenă-aprinsă,
Pe care Juan a pierdut-o
De cînd scăpată mai ales ?
Văzut-o-ai cu-o slujitoare—
Scînteie a focului ăsta —

[16] *Manzanares :* vezi comedia *Mofturile Belisei,* p. 247, n. 1.

Ea, care scrisorile-i fură
Cum versuri îşi fură poeţii ?
Iar rîul răspunde : „Femeia
Pe care te plîngi c-ai pierdut-o,
Cu-Octavio,-acasă la ea
Jumări cu slănină mănîncă
Şi şuncă". (Aş cam merita,
Zău, nişte dueluri funebre.)—
Cinstitul meu rîu, de-unde ştii ?—
„În camera ei eu mă aflu,
În amfora care-oglindeşte
În apele sale odaia."
Auzi ce răspuns mi-a dat rîul ?

***DON* JUAN**
Că tu faci pe prostul, aud.

FINEA
(aparte, către Belisa)
Senora, senora, ascultă !

BELISA
Ce vrei ?

FINEA
Don Juan şi cu Tello !
Îi văd lîngă ulmii de colo.

BELISA
Senor conte,-aş vrea să vă rog,
Ştiindu-vă mărinimia,
De vreţi s-aşteptaţi doar o clipă
Pe lîngă trăsură, cît timp
Cu-acel cavaler am să schimb
Doar cîteva vorbe grăbite.

CONTELE
Chiar dacă-s gelos, de mai pot
Să fiu cavaler, mă voi duce,
Silindu-mi răbdarea s-asculte ;
Dar pot eu să-ndur ca iubitul
Să ţi se destăinuie ţie ?
Aceasta-ar părea josnicie,
Nu numai iubire jignită.

BELISA
El nu-i curtezan, deşi este ;
Deci nu-i jignitor pentru voi
De vreme ce titlul de soit
A fost respectat totdeauna.
Din vechiu-Aragon[17] a venit
Aici să se-nsoare cu mine ;
Deci nu-i slăbiciune din partea
Acelui ce e-ndrăgostit
Cînd soţului locul i-l lasă...

CONTELE
Sînteţi măritată ?

BELISA
Nu ştiu ;
De rude-a fost totu-nvoit.

CONTELE
Sînt sigur că el ţi-e iubit !

BELISA
Vă pare cumva că mă port
Necuviincios ?

CONTELE
Gelozia
Va da un răspuns potrivit.
Contele iese împreună cu Fernando.

SCENA A X-A
Belisa, Finea, **don** ***Juan, Tello.***
BELISA
Senor don Juan, cavalerii
Şi-ostaşii, atît de degrabă
Îşi uită-obligaţia lor ?

DON **JUAN**
Senora, nu cred că uitarea
Mea v-a jignit într-atît.

[17] *Aragon* : ţinut din Spania de nord-est.

Dar prea sînt lipsit de-ndrăzneală
De-o mie de ori eu am vrut,
De recunoştinţă-obligat,
Să viu să sărut mîna-aceasta,
Dar încă n-am luat hotărîrea.
O soartă ferice-a făcut
Să-mi poarte, acum, cu-aurora,
Paşii spre locul în care
Vă văd, prea-frumoasă *senora !*
Ce mîndră-arătaţi ! Ce vitează !
Şi, totuşi, o, cit de suavă!
Cînd dus e ploiosul april
În lume mai e vreo grădină
Cu-atîţi trandafiri daţi în floare?
Ce bine vă stă pălăria !...
(Acest colonel al privirii
Şi clopot al pletelor voastre)
Cu ea pari un Marte-al cîmpiei,
O, tu, prea-războinică Venus,
Tu, care ucizi şi dai viaţă
Acelor de tine răpuşi!

BELISA
Uitarea, şi-apoi linguşire ?
Jignire, şi-apoi vorbe dulci ?
Păstraţi-le pentru. Lucinda.
Ingrat, după-aceea cuminte ?
Voi sînteţi Juan de Cardona,
Vestit cavaler de-Aragon ?
Nu ai altă scuză mai bună
Decît că „iubesc şi mă tem
Că pot să o pierd pe Lucinda?"
Cum merge cu ea ? Gelozii ?
Dispreţ ? Curtezanii-o lăsară ?
Probabil că toate-au trecut...
Răspundeţi ! De ce aţi tăcut ?

***DON* JUAN**
Nu pot să vă spun despre mine
Şi despre necazuri mai mult
Decît că, nebun, mă prind zorii
La dînsa pe stradă ; acolo
Mă lasă şi soarele, care,
Din marea-nserării îi pune
Podoabe de aur în plete

Ca iarăşi s-o pieptene-n zori
Cu piepten de raze, din rugul
Aprins peste cerul înalt,
De unde-aureşte verdeaţa.
Ca şi tăuraşul gelos;
Gonit de un altu-n pădure,
Acolo să-şi stingă mînia
Cu cornul în trunchiuri izbind,
Să scuture ramuri, stîrnind
Ecouri de vînt repetate ;
Ca taurul ce pîn' la noi
Pămîntul uscat îl ridică,
M-afund pe-a ei stradă, năuc,
Şi ca într-un codru aprins
Eu rup eu suspinele mele
Vergelele groaselor gratii.

BELISA
Frumoasă imagine.
Chiar Exemplul e-ales de minune !
Şi-apoi, tăuraşul ce bine
Mi l-aţi zugrăvit ! Ce imagini !
Nu sînteţi poet ?

***DON* JUAN**
Orice-ndrăgostit,
Senora,-a-ncercat să compună
Cîndva versuri bune sau rele ;
Iubirea-a născut poezia.

BELISA
Iar voi cultivaţi gingăşia.
N-aţi vrea un sonet să compuneţi
Sărmanei femei osîndite
De soartă, de timp şi iubire ?
De soartă prin oarba mîndrie,
De dragoste, prin răzbunare
Şi-n fine, de timp osîndită
Prin visele ei ne'mplinite.
Naiva şi-acum mai iubeşte,
Deşi nu-i iubită, pe-acela
Îndrăgostit de o alta.

***DON* JUAN**
Senora, vi-l fac. Dar vă spun,

Eu n-am cultivat acest gen ;
Priceperea mea prea puţină
E greu să se facă-nţeleasă.

TELLO
Tu, nimfă cu fesu-ntr-un peş,
Nu vrei douăşdouă de vorbe ?

FINEA
Să nu sări nici una! Hai, spune !

TELLO
Tu nu eşti din spiţă prea proastă !
Iar eu, băiat oacheş, mă trag
De prin Calahorra[18] . Am spus
Vreo cinşpe cuvinte.De-mi ceri
Mai mult, am să calc învoiala.

FINEA
Vorbeşte-mi de-aproape, stăpînii
Să nu-i stînjenim...

TELLO
Îţi vorbesc...
Intră Lucinda cu pălărie de pene, şi Fabia.

SCENA A XI-A
Aceiaşi, Lucinda, Fabia.
LUCINDA
Ţi-am mărturisit tot ce simt.

FABIA
Tu, dacă-l iubeşti pe Juan
De ce-l necăjeşti fără rost
Mereu cu Octavio, cînd
Te-adoră atît ?

LUCINDA
Pentru că

[18] *Calahorra :* orăşel spaniol din provincia Logrono, renumit între altele prin vinurile şi condimentele sale.

Eu sper gelozia să-l facă
Supus ca un miel, ca să schimbe
Speranţele în certitudini,
Iubirea în căsătorie.

FABIA
Prin rău deci încerci să-l cîştigi ?

LUCINDA
De-l prind la strîmtoare, atunci
Se-nsoară cu mine.

FABIA
Mai bine
Cu binele tu să îl iei.

LUCINDA
Vai, Fabia,-l văd pe Juan.

FABIA
Şi nu-şi pierde timpu-n zadar.

LUCINDA
Frumoasă femeie-a ales !
Chiar Tello, acest pehlivan,
Şi-a luat bucăţica de doamnă!

DON JUAN
De vreţi s-o cunoaşteţi, cum spuneţi,
Pe *dona* Lucinda, acum
Puteţi să îmi spuneţi de am
Gust bun.

BELISA
Este ea ?

***DON* JUAN.**
Nu se vede
La mine-n privire-o schimbare ?
Dă sufletu-afară năvală
Prin ochi, ca s-o văd cînd apare !

BELISA
Această vorbire plăcută
E doar obicei... V-am lăsat.

***DON* JUAN**
Vă rog nu plecaţi : vreau acum
Măcar să-i stîrnesc gelozia.

BELISA
Iar eu să-ţi slujesc pentru asta?

***DON* JUAN**
Acum, cînd eşti sprijinul meu,
Te rog ! Nu vei pierde nimic ;
De vrei s-o ucidem, rămîi.

BELISA
Atunci, de-i aşa, s-o ucidem.
(Aparte.)
O, ceruri, ce-s gata să fac ?
Nebună-s ori nu mai sînt eu ?
Ce demon mă-mpinge la rău ?

LUCINDA
Pe voi, doamna mea, vă implor,
Regină ce-aveţi pălărie
De nea, pentru una la fel
Cedaţi-mi pe-acest cavaler,
Să schimb două vorbe cu el.
Şi dacă vă e necesar
Acest curtezan, vă promit
Că-l voi libera într-o clipă,
Absenţa să nu i-o simţiţi.

BELISA
Tu, nimfă cu neagră tichie
Şi negre mănuşi de cîrmîz,
Greşeşti dacă-ncerci să ataci
Cu stîngul, vrînd spada s-o tragi;
Prea mare-i trufia cu care
Îmi ceri curtezanu-mprumut.
Îţi pun în vedere, să ştii,
Eu sînt ca un prieten zgîrcit:
N-am oaspeţi, nu dau împrumut.
(Aparte, către* don *Juan.)
Merg bine ?

***DON* JUAN**

Grozav ! Dar mai zi-i.

BELISA
Cu ce uşurinţă-ţi permiţi
Să vii să-mi soliciţi iubitul,
El, sufletul pieptului ăsta !
(Aparte.)
Mai vreţi ?

***DON* JUAN**
Ucideţi-o ! Să moară !

LUCINDA
(aparte)
Ah, Fabia, simt c-am să mor !

BELISA
Mi-l cereţi, cu care temei ?
Vreţi, poate, vreun tîrg să-ncheiem
Cum fac cămătarii vicleni,
Cu termen, zălog şi podoabe ?
Nu sînt diamante în China,
Nici aur în Tibar, în Cerro[19] —
Argint, chihlimbar — în Florida[20]
Cit trebuie pentru...

LUCINDA
Ajunge ! Nu trece de „pentru".

BELISA
De ce ?

LUCINDA
De-ţi este iubirea vicleană,
Eu alte zăloguri nu am
Decît -jurămintele sale,
Scrisori, semnături şi capcane...

BELISA
Cu astea nu facem nimic.
V-aţi cam înşelat, doamna mea :

[19] *Cerro* : Cerro de Potosi, localitate boliviana, centru al unei celebre exploatări miniere ; vezi şi p. 437,, n. 1.

[20] *Florida :* capitala departamentului uruguayan. cu acelaşi nume ; zăcăminte de chihlimbar.

Îl iau pe bărbatul acesta
Aşa, ca pe soţul meu bun.

LUCINDA
Ca soţ ?

BELISA
Chiar aşa cum îți spun.

LUCINDA
Isuse !

BELISA
De vrei să leşini,
Stîrnită de-această-ntîmplare,
Te du mai aproape de rîu,
Senora, să-i luneci în ape,
Dă-mi mîna, tu, dragostea mea.

***DON* JUAN**
Şi sufletul, tot e puţin.

LUCINDA
Nu vreau să-i privesc cum se duc.
Să mergem ! Iubirea-i un foc !
Lucinda iese împreună cu Fabia.

SCENA A XII-A
Don *Juan, Belisa, Tello, Finea.*
***DON* JUAN**
Ce straşnică-a fost răzbunarea !

BELISA
(aparte)
Eu m-am răzbunat împotrivă-mi.

DON JUAN
(aparte)
Lucinda ! De dragul ei mor !

BELISA
(aparte)
Mă mistuie rău gelozia !

Don *Juan şi Belisa ies.*

SCENA A XIII-A
Tello, Finea.
TELLO
Dă-mi mîna şi tu !

FINEA
Ţi-ai spălat-o ?

TELLO
Chiar ieri, mi se pare,-mplini
Vreo trei săptămîni încheiate.
Cum zici că te cheamă ?

FINEA
Finea.

TELLO
Fineţea atunci am să-ţi spun.

FINEA
Tu?

TELLO
Tello.

FINEA
Ah, dacă-i vorba
De cel din Meneses[21] , atunci
Omletă cu carul mănînci.

TELLO
Mai bine minutele tale
Le-nfulec, de-o fi, la frigare.

FINEA
Ce Tello !

[21]Aluzie la o comedie istorică a lui Lope de Vega, Los *Tellos de Meneses, în* care printre personaje apare şi un ţăran energic şi plin de nobleţe.

TELLO
Ah, ce Finea !
Ce dulce copilă cerească !

FINEA
Ah, ce pehlivan !

TELLO
Dar de care ?

FINEA
De care ? Din tagma drăcească...

TELLO
Îmi faci un hatîr ?

FINEA
Sînt a ta.

TELLO
Ce scumpă bărbiţă !

FINEA
Ce oacheş sadea !

Sfîrşitul actului întii.

ACTUL AL DOILEA

Încăpere în casa Belisei.

SCENA I
Intră Belisa cu alte veşminte decît cele purtate la plimbare.
BELISA
O, tu, îndrăzneţule gînd,
Tu, care-n dispreţ pentru lume
In preajma lunii, nebune,
Alesu-ţi-ai cuibul, zburînd

Acolo, pe aripi de vînt,
Ce greu nenoroc te-a adus
În starea aceasta de plîns,
Că-ţi este penetul frumos
Pierdut peste albul spumos
Al mării iubirii,-n apus ?
Porneşte-ades nava gătită
Cu steaguri, spre larguri de zare,
Cu pînzele-atît de uşoare,
Că vîntului pasăre-i pare,
Dar blînda-adiefe se-agită,
Şi cînd prin gînd nici nu-ti trece
Se schimbă-n furtună s-o-nece,
Speranţa nicicînd să nu scape
Din marea-nvrăjbire de ape,
Din crudul destin ce-o petrece.
Un pom timpuriu înfloreşte
Cînd privighetoarea suspină
Prier cu mîna lui plină
De flori, ca pe-un sol îl primeşte.
Dar gerul barbar se iveşte,
Cu-aceeaşi cruzime ne'nfrîntă,
În jale şi-n doliu-nveşmîntă
Culorile, mugurii verzi ,
Şi pînă ce rodul să-l vezi
Se scutură floarea înfrîntă.
Deşi în cuib îşi aşază
Pasărea.-ascunşi, puişorii,
Ca în cetăţi iluzorii
Cu ziduri şi turnuri de pază,
Ciobanul, de jos îi vînează
Cu praştia lui blestemată.
Cînd zvîrle nemernicu-o piatră
În pui, nu rămîne o pană ;
Orice-mpotrivire e vană
Cînd soarta vrea să te bată.
O navă în larg arăta
A mea libertate-n iubire ;
Un pom înflorit în restrişte
A mea nebunie părea
Iar cuibul de păsări era
Uitarea-mi neolătinată ;
Dar dragostea învolburată
Sosi cu Cardona, şi-a pus
La picioarele sale, supus,
Şi nava şi pomul şi cuibul.

Învinsă, acum mă omoară
Chiar fără să fiu vinovată ;
Nu ştie de ce-s supărată
Deşi ochii mei i-arătară
Dojana iubirii, amară.
Un fluture sînt, ce apare
Spre flăcări şi iarăşi dispare ;
Şi-atît mă dogoare iubirea,
Că tot mai aproape-i rotirea
De foc, şi nu ard niciodată.
Intră Finea.

SCENIA A II-A
Belisa,Finea.
FINEA
Fără-a-mi mai scoate mantia
Intrai să-ți dau ştirea mai iute,

BELISA
„Mai iute" nenoroc însemnează ;
Doar el se grăbeşte să vină.

FINEA
Aflat-am deci casa ce-a fost
O nouă minune-n Madrid :
Nu poţi dintr-o cameră-n alta
Să treci, nici să ştii cine este,
Scrisoarea-i dădui, mă luă-n braţe,
Şi-această podoabă mi-a dat...

BELISA
De aur ?

FINEA
Cum nu ?

BELISA
Sînt mirată
Că încă n-o dete Lucindei.
Să văd.

FINEA
Poftim,

BELISA
Îl păstrez.
Acesta e primul zălog
Pe care îl am de la el !

FINEA
E-o patimă care ţi-o iert!
Zălogul ce nu ţi l-a dat
Chiar el, nu e demn de cinstire.

BELISA
Îţi dărui în schimb, pentru el,
Mantia mea nouă de lînă.

FINEA
Mai bine pe cea de mătase.

BELISA
Să fie şi-aşa. Acum spume
Ce-a zis ?

FINEA
Citi pe şoptite
Şi spuse : „Frumoasă scrisoare !"

BELISA
Nimic despre mine ?

FINEA
Zău, nu !

BELISA
Dar dacă-ar fi fost de la ea...

FINEA
Strigă la valet; puşlamaua
În *patio*[22] sporovăia
Şi-abia-ntr-un tîrziu a răspuns.
Cerîndu-i mantia şi spada îmi spuse :
„Mă duc chiar acum
Să aflu ce-mi cere-acel înger !"

---

[22] *Patio :* spaţiu descoperit situat în interiorul caselor spaniole (ca un fel de curte interioară) . influenţă arhitectonică maură.

BELlSA
Chiar înger a spus ? Nu mă minţi ?

FINEA
A spus-o, ce-i drept, mi se pare,
La mînă gîndindu-se. Nu ştii
Că doar linguşirea e fructul
Servit cel mai des în palat?
Cînd sînt destui îngeri nu-nseamnă
Că-i doar linguşire ce-a spus ?

BELISA
Era fără haină pe el ?

FINEA
Avea un dolman fumuriu
Cu fire de aur ţesut.

BELISA
Dolman spui ?
Atunci sînt convinsă
C-avea chiar şi bigotieră [1].

FINEA
Să nu-mi pomeneşti, că mă sperii
Ori cînd văd bărbaţii cu ea ;
Şi mulţi sînt atît de-ncrezuţi
Încît la fereastră se-aşază
De parcă sînt ţapi cu căpăstru.
Cînd bigotieră[23] îşi pune
Bărbatul în beci să se-ascundă !

BELISA
Ba dacă-i din chihlimbar
Cu fire de aur, îmi place ;
Dar cînd o dau jos, n-are farmec.

FINEA
Mereu mă gîndesc cînd se-arată
Cu gura-n căpăstru de piele
C-o biată maimuţă pocită

---

[23] *Bigotieră* : fîşie îngustă de piele de antilopă sau de pînză, cu care bărbaţii îşi acoperă, în timpul somnului, mustaţa, ca să nu li se zbîrlească.

M-alintă.

BELISA
Dar cuşmă avea ?

FINEA
Acum, celor tineri le este
Mai drag decît cuşmele părut.

BELISA
Şi, totuşi, aşa le stă bine.
Hai, spune-mi şi despre-ncăpere :
Arată săracă ?

FINEA
Ce poate
Avea un soldat ? Pe pereţi
Erau numai patru portrete :
Al regelui — Domnul păzească-l !
Iar altu-al Lucindei, alături.

BELISA
Şi n-a fost gelos ?

FINEA
Cin' să fie ?

BELISA
Nătîngo, nu vezi, se-nfierbintă
Închipuirea ? Gelosul
E doar un bărbat plăsmuit...
Şi cine era-n celelalte ?

FINEA
În unul era *don* Gonzago
De Cordoba, rudă de-a lui,
Cel care în Ţările Flandrei
Se duse cu el. De la Tello
Ştiu asta.

BELISA
Acum povesteşte-mi
Ceva despre restu-ncăperii.

FINEA

Pe pat un polog de mătase
De China, avea — n-aş putea
Să spun cît părea de curat —
Deasupra întinsă-o tafta ;
Doar mobilă-n rest ; nişte lăzi
Pe lîngă-o mulţime de lucruri :
O cască, ghitară şi cărţi,
Un scut într-un colţ, şi-un elan.

BELISA
Vorbeşte încet; vine sigur.

FINEA
De unde-ai aflat ?

BELISA
Mă vesteşte
Chiar sufletul meu, tremurînd.
Intră* don *Juan şi Tello.

SCENA A III-A
Aceleaşi,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
Putere eu n-am să-i pătrund
În gînd ; stăruinţa-i prostească.

TELLO
Probabil că n-ai să apari
Cu-o mutră călugărească
Şi ochii plecaţi în pămînt.

***DON* JUAN**
Binevoitoare îmi pare
Şi mie, Belisa, da-ţi spun
Eu, totuşi, mă tem, căci oricum,
Nu-s sigur că ea m-a plăcut;
Nu-i dragoste cinstea ce ea mi-a făcut
Mulţumindu-mi ; şi chiar dacă pare
Ea nu este mijlocitoare
Iubirii Lucindei.

TELLO
Gîndeşte-te numa'

C-ades adevărul îmbracă minciuna
În mantia lui ; un bărbat nu pretinde
Nicicînd unei doamne s-o ia înainte,
Iubirea-ntîi ea să-i declare.
Mergea un cucernic călugăr călare
Şi-atunci cînd catîrca la drum o-mboldea
C-un pinten, spunea :
„Pe sfînta milostenie, dii, surioară !"

***DON* JUAN**
Ne-ascultă Belisa, opreşte-te, moară !

BELISA
Cît timp,don Juan, a trecut
Şi nu m-aţi văzut ?M-ați uitat;
De mult nu ne-am spus ce-am făcut.

DON JUAN
De graţia voastră-s nespus de-ncîntat,
Dar va trebui, spre-a nu v-osteni,
De îndatoriri să vă scap dacă pot.

BELISA
Cînd un cavaler, *don* Juan, într-o zi
Senorei un papagal îi aduse,
Că ştie orice, el îi spuse ;
Doar graiu-i lipseşte ! La iei vă socot
Şi chipeş păreţi, reţinut şi-nţelept,
Viteaz, dar nobil şi drept,
Modest şi atent şi cu gust îmbrăcat ;
Lipseşte doar graiul acestui ingrat.
(Către Tello.)
Şi tu eşti la fel ?

FINEA
Ca stăpînu-i şi el.

TELLO
Va jur, vinovat nu-s de fel ;
Am fost, ce e drept, uneori
Purcelul acestui risipitor;
Ecoul lui. Dar ducă-se-acum,
Cardona, să vezi ce măciucă rămîn.

***DON* JUAN**

Şi eu ?

TELLO
Tu, maimuţă !

DON JUAN
Frumos mă bârfeşti !

BELISA
De Tello meriţi să fii ofensat.

***DON* JUAN**
O spuneţi chiar voi ?

TELLO
Sînt un necugetat.
Nu-i leu, cît de vajnic, ce nu-ngenunchează
Cînd ochii Lucindei, divini, îl fixează.
O, bunul Cardona, ce blînd o fi plîns .
Şi cîte de mine ei nu i-o fi spus.
M-o fi-ncondeiat ca pe-o hîdă ; c-ar fi
Zadarnică truda-mi, oricît l-aş iubi,
C-am fost de folos doar s-aţîț gelozia
În scena din Crîng.

***DON* JUAN**
Eşti aspră acum.
Eu — totul, aşa cum a fost — am să spun,
Şi drept mărturie că spun adevărul
Vă dau şi cuvîntul.
De mint — la ce bun ? —
Eu, tatei în faţă să nu-i mai apar !

BELISA
Hai, spune ,,şi mamei", măcar.

***DON* JUAN**
Frumoasă Belisa, după ce aţi stîrnit
Gelozia Lucindei, cînd c-un farmec nespus
În Crîng v-aţi ivit ca un soare
Mai viu decît cel de la Delos[24] mi-a scris
Apoi, tulburată, o scrisoare ;
Tristeţea, o, ceruri! şi-n slove-a pătruns,
Muindu-le-n lacrimi şi-n pete, c-abia

[24]La Delos, se afla un oracol vestit închinat lui Apollo, zeul soarelui.

Putui ,să-nţeleg ce scria.
M-am dus să o văd, după cum mă ruga.
Cu capul în anini am găsit-o-aşteptînd,
Cu trupu-ostenit prăbuşit pe sofa.
Intrai, luai un scaun, abia salutînd.
Lucinda, cea care la uşi mă ţinea—
O, plată-a iubirii ! — locul ei mi l-a dat,
Căci Amor atîta de jos decăzînd
Se pierde cu firea şi cade-n păcat.
Ea mîinille-mi prinse şi-amarnic plîngînd
Îmi spuse, scăldîndu-le-n lacrimi, că ea
Duios m-a iubit chiar în clipele cînd
A fost nevoită dispreţ să-mi arate.
Şi-abia am văzut-o fierbinte plîngînd
Pe-aceea ce veşnic de piatră părea
C-am stat ca Atlas[25] lîngă ea înlemnit
Cînd ochii Meduzei[26] , adînc i-a privit.
Şi gînduri ascunse mi-a spus, mi se pare,
Cu grosolănie atunci născocite
De ea, să mă-ndemne la-nsurătoare ;
Urechile, însă, mi-erau împietrite.
Ieşii din această-ntîmplare
De dragoste-atît de sătul, c-aş putea
Pe cel mai statornic să-l fac sa tresară.
Ce bine-i să fii în cîştig ! Căci aşa
Cum doarme plugarul trudit în cîmpie
În nopţi fără lună, sub cerul deschis,
Ca-n zori să-i sărute, curată şi vie,
Lumina, pe geana trezită din vis,
Şi eu părăsii rătăcirea-mi tîrzie
Ieşind dintr-o dată spre portul deschis ;
Văzîndu-i iubirea uşor schimbătoare
Un rîs păru plînsu-i, iubirea — uitare.
Şi n-o mai văzui, n-am s-o văd niciodată.
Mănînc, dorm, mă plimb şi am timp
Şi pentru iubirea pierdută alt'dată
Ce vreau — fiind liber — să o reaprind.
Sfîrşii cu durerea iubirii, trădată !
O dragoste nouă în suflet mi-aprind ;

---

[25] *Atlas :* în mitologia greacă, rege legendar al Mamitaniei, fiul lui Jupiter. Refuzind să-i dea adăpost eroului Perseu, acesta i-a arătat capul Meduzei şi l-a prefăcut în munte. Cum muntele acesta era foarte înalt, mitografii şi-au închipuit că pe el se sprijină bolta cerească.

[26] *Meduza :* cea mai frumoasă dintre cele trei Gorgone (Meduza, Euriade, Esteno) — monştri fabuloşi. Jignind-o pe Minerva, zeiţa înţelepciunii, aceasta i-a prefăcut părul în şerpi şi a dat ochilor ei puterea de a preface în piatră pe oricine privea. Perseu, după ce i-a retezat capul, îl purta cu sine prefăcîndu-şi în piatră duşmanii.

Acel ce învie din morţi nu-i cuminte
Chiar dacă e morţii sortit, ca-nainte.

BELISA
Ciudată poveste !

***DON* JUAN**
Întocmai vă spun ;
Cinstit.

BELISA
Sînteţi sigur ?

***DON* JUAN**
O, da
Ce-am pedepsit în Lucinda
În mine-a fost vis, dar acum
Ea nu mai există ; s-a dus.
în faţa voastră o jur.
Mi-a smuls-o din piept ca un fur
Un magic descîntec.

BELISA
A spus
Drept, Tello, oare ?

TELLO
Eu ştiu
Că s-a întimplat chiar aşa ;
De credeţi în spusele mele
Pot martor oricînd să îi fiu.
Visarea lui sfîntă-a-ncetat ;
La masă mănîncă lupeşte
Şi doarme, cînd sounnu-l răpeşte
Ne'ntors şi nelegănat.
Azi vechea iubire străină
Şi-aprinsa-i mînie-au sfîrşit.

BELISA
O, Doamne !

TELLO
Dar azi l-aţi robit
Chiar voi, vrăjitoare divină !
Cu mîna pe-acest curtezan,

Îmblînziţi-l.

BELISA
L-aş îmblînzi
O doamnă-anumită de-ar şti
Cam cît o iubeşte Juan.

TELLO
E una ca voi ?

BELISA
Eu. Tello ?

TELLO
Da
Cu farmec şi toată-nfloratã,
Şi veşnic cu gust îmbrăcată.

BELISA
Drăguţă şi proastă, aşa ?

TELLO
Prefer gelozia nefastă,
Cu înşelăciuni şi asprime
De la-nţelepte divine
Decît să m-alinte o proastă.

***DON* JUAN**
Rămînă la bunul ei plac
Femeia ce vrea să mi-o dea.

BELISA
Dar ca să fiu sigură,-aş vrea
S-admiteţi tot ce-am să fac ;
Căci unii iubiţi plictisiţi
Slujesc pe o alta, o lună,
Ca iarăşi, la vechea stăpînă
Să vină apoi, pocăiţi.
Ei afilă astfel împăcare
În propria melancolie
Căci prostu-obicei vrea să fie
Decît judecata mai tare.

***DON* JUAN**
Din nou dacă am s-o iubesc

Pe Lucinda, Domnul să dea...

BELISA
De ce să juraţi ?

***DON* JUAN**
De mi-aţi da
O doamnă s ă ,pot s-o-ndrăgesc
Şi chiar s-o stimez, aţii vedea
În mrejele ei cum m-ar tine.

BELISA
Cunosc o prietenă-a rmea
Ce-ades vă vorbeşte de bine...
Dar nu, fiindcă-s convinsă
Că iar vă întoarceţi la ea.

TELLO
Pun capul — prea mult o scumpeşte
Că-ndată te blagosloveşte
C-o *dona* Teribila.

BELISA
Dacă
În rîs vrei s-o iei, mi se pare
Zadarnică orice-ncercare
De-ntoarcere la Zaragoza[27] .

***DON* JUAN**
La mijloc fiind dumneavoastră,
Chiar dacă pe plac n-o să-mi fie,
Eu tot aş iubi-o cu-o mie
De inimi.

BELISA
Salvarea voastră
Mă strădui curînd s-o vedeţi ;
Dar mai înainte aş vrea
Ca tot ce vă dete Lucinda —
Portretu-i atît de frumos
Şi alte-amintiri de aveţi —
De astăzi să mi le daţi mie.

---

[27] *Zaragoza :* capitala provinciei spaniole cu acelaşi nume.

***DON* JUAN**
Tello, le-aduci mărturie
Că nu îi mai sînt credincios.

BELISA
Pot crede?

***DON* JUAN**
Cum nu ?

BELISA
Şi veţi face
Aşa cum vă cer ? Pe cuvînt ?

***DON* JUAN**
Dar cine e doamna ?

BELISA
Eu sînt !
Belisa iese.

SCENA A IV-A.
Don *Juan, Tello, Finea.*
TELLO
Tu, oare, nu vrei să îmi dai
O nimfă, să am ce iubi ?

FINEA
Dar tu, de la Fabia n-ai
Să-mi dai careva garanţii ?
De-un an eşti în mrejele ei!

TELLO
La scumpele tale picioare
Atît pot să pun : spălătoare
De vase.

FINEA
Vreo pozã ?

TELLO
De vrei

Un biet Sfînt Anton ; l-am cerut
Să-l am în odaie la mine,

FINEA
Şi n-ai s-o mai vezi ?

TELLO
Eu ? Dar cin
E nimfa aceea ?

FINEA
Eu sunt.
Fabia iese.

SCENA A V-A.
Don *Juan, Tello.*
TELLO
De asta ce zici ?

***DON* JUAN**
Sînt uimit.

TELLO
Iubeşte şi stăruie-aci !

***DON* JUAN**
Pe-o astfel de graţie-ar fi
Puţine o mie de inimi
De-ai da. Ce-ncîntată-a spus : „Eu" !

TELLO
Dar şi ştrengărită : ,,Eu sînt" !
Eşti îndrăgostit ?

***DON* JUAN**
Cum să nu !

TELLO
N-o vrei pe Lucinda ?

***DON* JUAN**
Eu ? Nu !

Don Juan şi Tello ies.
intră contele Enrique, Fernando şi muzicanţi.

SCENA A VI-A.
Contele Enrique, Fernando, muzicanţi.
CONTELE
Fernando, nimic nu m-alină.

FERNANDO
Uitarea cum vrei s-o găseşti
Cînd tu-nchipuirii-i slujeşti
Şi-i dai libertate deplină ?

CONTELE
Nu uită-nţelepţii curînd,
Căci imaginaţia-i mama
Gîndirii, gelozia, sărmana,
E tot frămîntare de gînd.
De-aceea poeţii sînt cer
Mai îndrăgostiţi visători;
Deşi înşelaţi deseori,
Tot caste-şi văd doamnele, ei.

FERNANDO
Cu-atîtea-aiurări niciodată
Adevărul nu-l vei afla.

CONTELE
Fernando, nu sînt altceva
Decît reverie curată.
Belisa s-o fi măritat ?

FERNANDO
Cardona acela îmi pare
Că-i nobil.

CONTELE
De cînd am aflat
Pe el sînt gelos şi mai tare.

FERNANDO
În casă la ea, neoprit
El intră, ca soţ, de pe-acum.

CONTELE
Oprelişti destule-avu-n drum.
Ea-i sigură că l-a-nrobit;
De nu i-ar fi soţ, cred că ea
Nicicînd n-ar primi curtezan
Pe-acest deocheat *don* Juan.
Vai, mor ! Mai cîntaţi-mi ceva !
Contele se aşază pe scaun ;
muzicanţii cîntă.

MUZICANŢII
„N-a *mijit de ziuă*
Dar Belisa-apare :
Cînd în Crîng ajunge,
Soarele răsare."

CONTELE
Refrenul de mine compus
Cîntaţi-mi, în timp ce-oi crea
Un bocet cum nu s-a mai spus.
O, ea ce vitează-mi părea !

MUZICANŢII
„În zori de mai
Doamnele-apar
Ca de lănci străpunse
Inimile par!
N-a mijit de ziuă
Dar Belisa-apare:
Cînd în crîng ajunge
Soarele răsare."
Intră Lucinda şi Fabia.

SCENA A VII-A.
Aceiaşi, Lucinda, Fabia.
FABIA
Stîrni gelozie mai tare
Doar gîndul, şi nu vreo jignire.

LUCINDA
Octavio-i rănit ; nu te mire

Că pune noi curse la cale.

FABIA
Dar iată-l pe conte.

LUCINDA
O, zee,
Ce trist le ascultă cîntarea !
E voie să intre-o femeie ?

FERNANDO
O, cine-ar închide intrarea
Senorei atît de divine ?
Stăpîne, visezi ?

CONTELE
Ce mai vrei ?

FERNANDO
Te caută două femei.

CONTELE
Belisa să fie, sau cine ?

LUCINDA
Nu ea, ci vrăjmaşa cumplită
A doamnei de voi amintită ;
Lucinda-i.

CONTELE
Am auzit
Ce merite-aveti.

LUCINDA
Am venit —
Crezînd în a voastră virtute
Aici să vă cer ajutor...

CONTELE
Vă rog să luaţi loc.

LUCINDA
Deseori
Eu fără de voie-auzii
Discuţii purtate de voi

Încît vreau a restabili
Adevărul.

CONTELE
Ne-om strădui
S-o facem, acum, amîndoi.
Se aşază amîndoi.

LUCINDA
Această iubire firească,
Prea-bunule conte Enrique,
Ea, care în inima noastră
Se-ascunde, am socotit-o
Că este-mpotriva mîniei,
Deşi amîndouă pot spune
Că-s una şi-aceeaşi, ades
De e-ntr-adevăr gelozia
O umbră-a iubirii, şi-ţi cere
Oricînd răzbunare jignirii,
Nu-i drept gelozia s-apară
Oriunde iubirea-i permite ?
Exemple destule ne-arată
Că soţi şi amanţi îndîrjiţi
Uciseră-ades ce iubeau
Doar din gelozie ; deci, iată,
Mînia şi dragostea n-au,
în fond, alte ţeluri, cum. par,
Deşi sînt aşa diferite.
Prologu-acesta-mi slujeşte
Să spun că mă-ndeamnă iubirea
Şi ura să vin ca să rog
Nobleţea voastră să-mi fie
Salvarea pe care o sper,
El însuşi să simtă insulta,
El care atît m-a jignit.
Veni *don* Juan ide Cardona—
Îl ştiţi, l-aţi zărit într-o zi —
Din Zaragoza la Curte ;
E nobil din casa vestită
Ce pune pe armele sale
Chiar cozi de păun drept blazon.
Cînd regele nostru,-ntr-o zi,
In lănci se-ntrecea, nou Ahile[28]
Venii şi eu, simplu-mbrăcată

[28] *Ahile* : unul dintre cei mai vestiţi eroi greci, personaj al *Iliadei* lui Homer,

Cu gînd să mă ţin mai departe.
Priveam, deci, la înflăcărarea
Ce-neacă în sînge zăbala,
La goana-armăsarului care
Fugea decît vîntul mai tare,
La cel ce sub sceptru adună
Două lumi să le fie stăpînul,
Şi cînd, către ţinta rotundă,
El, plin de mîndrie, întinse
Braţul şi lancea, îl văd
Pe-acest *don* Juan că fixează
În ţintele ochilor mei
Linxul pupilelor sale.
Serbarea sfîrşi, iar iubirea
Abia începu ; să-l ascult
Găsi-mprejurare prielnică,
Urmîndu-mă plin de iubire,
De-atuncea şi pînă acum,
Juan m-a curtat ne'ncetat,
Dar eu, vrînd să-l port către-un ţel
Mai bun, răsplătii curtenirea
Doar cu gelozii şi dispreţ ;
Şi astfel, vai mie-l făcui
Să-şi uite iubirea, şi-acum
Spre-o altă *senora* aleargă,
Senora, ce iarăşi o ştiţi,
În van aş cerca s-o descriu,
Căci după isprăvile sale
Vestite o ştiţi mai demult.
Părinţii, murind, îi lăsară
O mare avere, iar ea
De-atîta plictis cască-ntr-una,
În timp ce roiesc scutierii în juru-i.
Nici ea, care-a fost
Lui *don* Juan vrăjitoarea
Circe [29], cea care i-a şters
Acelui Ulise-amintirea,
Nu numai c-ajunse să-l facă,
Urîndu-mă-acum, să mă uite,
Ci mai mult, ea soţ l-a numit
Acolo, în Crîngu-nverzit
Încins ca un brîu de cleştar
De Manzanares, în Crîngul
Ce-mbracă strai verde de plopi.

---

[29] *Circe :* vrăjitoare de o mare frumuseţe, eroină a *Odiseei* lui Homer, care le-a dat lui Ulise şi tovarăşilor săi plecaţi de la Troia şi debarcaţi pe insula ei o băutură vrăjită ce i-a prefăcut în porci.

Vai, ceruri, mă-ntreb şi acuma
Cum oare-am putut să trăiesc ?
De-atunci mă ucid : gelozia
Şi negrele gînduri, într-una.
Mai ieri, cînd i-am spus că-l iubesc,
Abia dac-a vrut să m-asculte,
Căci se-nfumurează bărbaţii
Cînd văd umilindu-se-o doamnă.
Ilustre Enrique, pe noi
Aceeaşi jignire ne doare,
Deci drept e ca şi-n răzbunare
Alături să fim amîndoi.
în ce mă pliveşte voi iace
Mai mult decît poate-o femeie,
Căci şi cele blînde-s tigroaice
De-ncerci să le-aţîţi gelozia ;
La fel să te-arăţi. Şi vom fi
Doi tigri-ai mîniei stîrniţi
De propria lor gelozie ! Lupta-vom!
Să geamă ! Să moară !
Nicicînd, ei soţi n-or să fie !
E-acum rîndul nostru: izbi-vom
Deci fără cruţare ! Iubirea
E tare, dar nu de ne'nvins.

CONTELE
O parte din întîmplarea
De voi povestită-o ştiam ;
Destule prilejuri aveam
Belisei să-i aflu trădarea.
Ştiam că-ntr-o zi îngîmfarea
Ingratei se stinse subit
Cînd titlul de soţ i-a zîmbit —
Atunci însă dragostea mea
Se-aprinse mai viu pentru ea
Căci nu pot să uit ce-am iubit.
Acum, pentru noi se cuvine
Ce-mi stă în putere să fac
În limita-n care împac
Şi legea onoarei mai bine.
Îi vor pedepsi : gelozia
În numele vostru, din greu ;
Durerea, în numele meu,
Va da răzbunării tăria ;
Eu nu-s ca-nşelaţii ce-nclină

S-aştepte pedepsa divină.
Ba cred că-i posibil, odată,—
Iertaţi-mă, nu-i o jignire —
S-ajungă această unire
A noastră iubire curată ;
Căci nu s-a-ntîmplat doar o dată
Cu dragostea-avînd de a face,
Doi inşi, dup-un timp, să se-mpace,
Şi fără măcar să se-aştepte
Să se transforme-n iubire
O glumă nevinovată.
În faţa acestui frumos
Aragonez mă închin
Dar nu cit timp, cu venin,
Belisa-mi jigneşte onoarea.
Acum le-aruncăm provocarea :
Noi contra doi ne vom bate ;
Va fi-nvingător cel mai tare
Şi cel mai viteaz. Ajutor
Să ne dea Cupidon[30] , protector
Aceluia-n drept să doboare.

LUCINDA
Vom izbîndi de-o să fiţi
Voi înşivă-alături de mine.

CONTELE
Gîndiţi-vă cum vă urziţi
Victoria !

LUCINDA
Nu este bine, *Senore,* să întrezăriţi
Chiar ultima luptă-n iubire.
Mi-aleg la-nceput, ca femeie,
O armă de mult preferată :
A mea e capcana iubirii ;
Deci pana vă e rezervată.

CONTELE
Alegerea s-o consfinţească Amor.

FABIA
Ce-ai făcut ?

---

[30] *cupidon :* zeul roman al amorului.

LUCINDA
Se răzbună
Onoarea acum.

FABIA
Eşti nebună !

LUCINDA
Prea multă iubire se-adună
În mine ; mînia-i firească !
Lucinda si Fabia ies.

SCENA A VIII-A
Contele Enrique, Fernando.
CONTELE
Adio !

FERNANDO
Şi ce-aţi complotat ?

CONTELE.
Nimic.

FERNANDO
Pe Juan l-a trădat ?

CONTELE
Dolmanul, Fernando, mi-l ia ;
Dă-mi spada şi mantia mea.
Contele Enrique şi Fernando ies.
Intră Belisa şi Tello.

SCENA A IX-A
Belisa şi Tello.
BELISA
Un dar pentru mine ?

TELLO
Cum nu,

Cînd sînteţi a Troiei regină ?

BELISA
Atenţii atît de gingaşe,
Juan cînd e-aşa de sărac ?
A mea e această minune ?

TELLO
L-a înnebunit poezia
Şi proza ce voi i-aţi trimis.

BELISA
Ce mult darul său m-ar mîhni
De-a pus pentru el amanet!

TELLO
O, nu amanetul, *senora,*
Ci chiar părinteştii arginţi
Din Zaragoza-l salvară.
Sonetul de cum l-a văzut
Îmi spuse cu glas pătimaş,
Rupînd jumătate de masă
C-o grea lovitură de pumn :
,,Văzut-ai asemeni minune ?!
O doamnă să poată compune
Asemenea versuri ! Vai celor
Ce în Helicon[31] vor să-afle
Orz tînăr şi apă ! Vai lor !"
Şi-ndată din cufăr s cotind
Punguţa zaragozană,
A spus : , ,Vei avea cel mai bun
Stăpîn de pe Lume, acum."
Dai punga sunînd i-a răspuns
Cu glasu-i metalic de scuzi :
„De oală-s mai bună." Ne-am dus
Apoi la faimoasa Puerte
De Guadalajara[32] , numită—
Mormînt de mătase şi aur,
Al multelor lăzi căpcăun —
Şi dragii Belise i-a luat
Acest diamant — cel mai bun —

[31] *Helicon* : munte din Beoţia, consacrat, în mitologia greacă, muzelor.

[32] *Puerta Guadalajara :* intrare în Madrid, situată în partea de nord-est a oraşului, pe drumul ce lega Madridul de oraşul Guadalajara,

Ca tu de Sîn-Marcu, zi care
E „Petec" de vulpi botezată,
Ieşind să ucizi orice plete
Şi oricare guler pizmaş.
Dar spune-mi, de e cu putinţă
Acuma să ţi-l aminteşti,

BELISA
Sonetul pe care l-ai scris.
Nebună de dragoste, cum
Eu n-am îndrăznit să-i destăinui
Iubirea, i-am scris...

TELLO
Ascultaţi :

BELISA
Pe *creanga-nverzită frumos viersuieşte,*
Cu dulcele-i glas, filomela, în zori,
Şi *privighetoru-mbătat de amor,*
Alăturea, cuibul cu sîrg îşi clădeşte.

Ades, turturica-n păduri rătăceşte
Iubitul chemîndu-şi-l gînguritor,
Şi chiar de iubitul e nepăsător
Nu-l poate uita cînd iubeşte orbeşte.

La lei pe stăpînul durerii amare
Prin codrul lui Amor trecînd l-am strigat
Şi-abia auzind tînguirea, din zare,

Cu aripi întinse veni tulburat,
Fiindcă-i şi cîntec de pasăre care
Pătrunde în inima celui chemat.

TELLO
Vă jur că sonetul e demn
În opera ei să-l aşeze
Marchiza Pescara[33] pe care
Italia-ntreagă-o cinsteşte,
Cum merită-asemeni să-l pună
În răsunătorul ei cîntec

[33] *Pescara :* Marchiza de Pescara este Vittoria Colonna (1490—1547), soţia marchizului Francisco Ferrtando de Avalos, marchiz de Pescara, general spaniol, învingător al lui Francisc I. După moartea soţului ei, Vittoria Colonna, delicată poetă, a închinat memoriei defunctului un mare număr de versuri care i-au conferit prestigiu în tot secolul al XVI-lea.

Chiar şi Isabela, actriţa
Atît de vestită,-ale cărei
Vechi stihuri sînt mult preţuite
La Napoli, Roma, Paris.
Ce muzică ! Ce orbitoare !
Şi : „gînguritor" — ce divin e !...
Vai, lor, vor turba preţioşii !
Şi ce limpezime savantă !
Şi cită, cultură ! I-ar face —
Deşi sînt vestiţi — să-l rîvnească
Chiar prinţu-Esquilache[34] - sau
Rectorul De Villahermosa, desigur !
Poet eşti și tu ? O, ce bine !

TELLO
Pot spune : mai mult din păcate.

BELISA
Chiar felul cum spui mă îndeamnă,
O, Tello, să presupun
Că şi tu faci versuri.

TELLO
Drăguţ ! Ascultă o silvă [35] -a maimuţei
Curtată o noapte întreagă
De-un prea serios cavaler:

Într-un balcon unde ades venea,
Din miezul nopţii pînă-n zori, să stea
De vorbă un ibovnic cu-o nevastă,
Cînd slujnica închise o fereastră,

Rămase o maimuţă prizărită,
Ea, care-atît de bine ne imită.
Cînd o pătrunse frigul, s-a-nvelit
Cu o broboadă-ntinsă-acolo sus,

Cu care-ades stăpîna se gătea.
Sosi iubitul; fermecat nespus,
De frumuseţea ei, zvîrli-n balcon
Cu pietricele; s-a trezit din somn

---

[34] *Prinţul Esquilache* (citeşte Eschilace) : Francisco de Borja, prinţ de Esquilache (1581—1658), vicerege în Peru. A scris un mare număr de poezii de calitate, apreciate în epocă.

[35] *Silva :* specie de poezie cu metrică şi formă libere.

Maimuţa, şi de sus i-a dat
Cu tifla-acelui fante-ntîrziat.
Crezînd că-i face semn că-i soţu-acasă
El se-agăţă de gratii, pe frumoasă

Vrînd s-o sărute; ea l-a apucat
De nas — şi-atît de tare l-a sucit,
Încît bietul ibovnic, speriat
Şi-abia scîncind, rămase pironit

Pînă ce zorii albelor luciri
S-au arătat cu tălpi de trandafiri
Şi-au răsărit rîzînd cînd l-au zărit :
Şi-nspăimîntaţi de crudul „nasocid"[36]

Pe bietul iubăreţ, aceiaşi zori,
Mărinimoşi, l-au presărat cu flori.
Intră Finea.

SCENA A X-A
Aceiaşi, Finea.
FINEA
Vin : dona Lucinda de-Armenda
Cu Fabia,-a ei cameristă ;
Ar vrea să-ţi vorbească.

BELISA
Să intre.

TELLO
Cum, tu le primeşti ?

BELISA
De ce nu ?

TELLO
O şterg, deci, pe uşa cealaltă.
Tello iese.

FINEA
Senora, vă rog să intraţi.

---

[36] „Nasocid" : formaţie glumeaţă de la *nas,* după modelul *paricid,fraticid* etc

Intră Lucinda şi Fabia.

SCENA A XI-A
Belisa, Finea, Lucinda, Fabia.
LUCINDA.
Mai sper să v-aduceţi aminte
Cînd pe-nfloritorul covor
Din Crîng, întrecîndu-se-odată
Cu-argintu-aurorii, o perlă
Sau un trandafir răsări,
De soare scăldat în lumină ;
Boboc îmi părea pălăria,
Iar voi trandafiru-nflorit.
Eu, doamnă,-s femeia aceea
Ce-atunci, de-a ei umbră-nşelată
Iubitu-mprumut v-am cerut
În schimb oferind linguşeli.
Cum mîna i-aţi luat-o grăbit
Suindu-vă-apoi în caleaşca...

BELISA
Pardon, nu-n caleaşca,-n trăsură
Sau poate,-onorîndu-vă, vreţi
Să spuneţi că-i licenţiat
Acel ce-i la prima tonsură
Şi poartă sutană popească ? !

FABIA
De ce vă prefaceţi naivă ?

BELISA
Nu sînt ?

FABIA
Cam aşa s-ar părea.

BELISA
În fond care-i pricina-acestei
Atît de geloase-arătări ?

LUCINDA
Solicit să-i daţi adăpost
Sărmanului soţ, peste noapte,

Căci nu-i drept să umble cu voi
Prin Crîng şi poiene-n caleaşca,
Trăsură sau poştalion,
Şi cînd întunericul vine
Să-mi spargă fereastra cu pietre,
Şi poarta cu-al spadei miner.
Cu forţa pătrunse la mine ;
Lănţugul acesta-aruncîndu-mi
Atît m-a rugat să-l ascult,
Încît l-ascultai speriată ;
A plîns, în sfîrşit...

BELISA
Şi mustaţa ?
(Putere cerească, ocroteşte-1!)

LUCINDA
La mine pe pat l-am lăsat
Să stea, doborît de leşin ;
I-am dat, să-l trezesc, oranjadă
Şi-un pumn de pesmeţi îndulciţi.

BELISA
Noroc că aveaţi oranjadă!
Senora, de n-aţi fi avut,
Sărmanul, în beznă pierea.
(Putere cerească-ocroteşte-l !)

LUCINDA
Mi-a-spus despre voi mii de rele
Că zilnic la uşa lui bat
Femei — mesagerele "voastre —
C-aţi fost, atunci seara ia el
Şi că-l urmăriţi pretutindeni.

BELISA
Sînt umbră pe urmele lui!
Că l-aş urmări vi s-a plîns ?
(Putere cerească,-ocroteşte-l !)
De este aşa, pentru veste,
Vă dărui acest briliant
Trimis adineauri prin Tello, —
Vestitul lui paznic de haine —
Să-l prind în lănţug şi s-apar
De ziua preasfântului Marcu.

Uitaţi-vă bine, vă rog,
Cam ce v-ar mai fi de folos
Din casa ce-ntreagă rămîne
La dispoziţia voastră.

LUCINDA
Fiindcă acestei puternice
Mîini îi cunosc vitejia,
Eu daru-l primesc, sărutînd
Prea darnica mină.

FINEA
(aparte către Belisa)
Mă iartă,
Dar n-am mai văzut o prostie
Mai mare ca asta.

BELISA
Ce-mi pasă !

FABIA
Senora Finea, vă rog
Lui Tello-i spuneţi să-şi ia
O altă iubită ; de cînd
Stăpînei cu sîrg îi slujeşte
Chiar contele-Enrique, la fel
De-aprins după mine se-arată
Fernando, al său secretar
Pe care-l iubesc.

FINEA
Veţi găsi
Partidă mai bună ca el.

LUCINDA
Juan şi cu Tello-al lui
Să nu îmi mai tulbure casa
Căci dac-o mai tulbură-o dată
Vor fi pedepsiţi de mînia
Senorului care m-adoră,
Şi-n uliţă jos, lîngă poartă,
M-aşteaptă-n trăsură acum
Să mergem la Prado-n plimbare.
Lucinda şi Fabia ies.

SCENA A XII-A
Belisa, Finea.
FINEA
Ciudată poveste.

BELISA
Mă costă
Viaţa povestea aceasta.
Te du la fereastră şi vezi
De-i contele-Enrique afară.

FINEA
Auzi-l mai bine : o strigă
De jos, de pe scara trăsurii.

BELISA
O, Doamne, să nu-nnebunesc ?
Se aud glasuri de-afară.
Printre ele glasul contelui.

CONTELE
(de afară)
Întoarce !

BELISA
E parcă regina
Caleştilor de pe pământ.

FINEA
Ce glas de femeie geloasă !

BELISA
Zdrobită de nenorocire
Eu ce-aş putea face ? Nimic ? !
În veci blestemată să fie
Femeia ce crede-n iubire !
C-avea *don* Juan, slab din fire,
Din nou să se-ntoarcă-ntr-o zi
La ea, o puteam bănui :
Dar nu că iubindu-l chiar lui
Iubirea-am s-ajung să i-o spui
Cînd pe-alta plîngea el aci.

O pasăre cuşca-şi găseşte
Deschisă şi zboară ; şi cînd
Se bucură liberă-n vînt
Că iar printre păsări trăieşte,
De hrană atunci şi-aminteşte
Şi vine să vadă e, oare,
Deschisă străvechea-nchisoare ?
Dar şi-ndrăgostiţi-s aşa :
Deşi ştiu că temniţă-i ea,
Vin iar cînd iubirea-i dogoare.
S-a-ntors către vechi cărărui
Al meu cavaler ; bucurie
Nu află decît în robie.
În graba iubirii, crezui
Prea lesne-n minciunile lui...
Vai mie, ce rău am greşit!
Mîndria prosteşte-mi pierdui;
În inima-mi castiliană
Prea lesne ecou a găsit
Aragoneza iubire vicleană.
Nu fiindcă m-a-nvins don Juan,
Din pricina mea, ci mă doare
C-amanta-i necruţătoare,
Atît de cumplit m-a lovit.
Nu tristul iubirii sfîrşit
Mînia acum mi-o stîrneşte,
Pe orice femeie-o-nvrăjbeşte
Mai mult decît faptul în sine
Că fostul iubit nu mai vine —
Batjocura lui — cînd iubeşte.
Lucinda, o-astfel de-ncercare
Mă face la tine să ţin :
Bărbaţii cinstiţi tot revin
Chiar dacă-asuprirea îi doare.
O, dragoste, ce-asemănare
E între cei răi şi cei buni!
De daruri ei fug ca de foc ;
Doar cu gelozia-i îmbuni ;
Bărbaţii sînt cîini ce se-ntorc,
Bătuţi chiar, la vechii stăpîni.
Ce rău a ales, dragii mei,
Încrederea-mi neştiutoare :
Râvneam să iubesc cu ardoare
Bărbatu-unei alte femei !
Zadarnic e-al scuzei temei,
Nu-i demn de-o femeie cinstită :

Iubirea de n-ar fi sortită
Geloziei înflăcărate,
Bărbaţii nu s-ar sminti,
Femeile n-ar fi netoate.
Intră* don *Juan şi Tello.
Belisa şi Finea nu-i observă.

SCENA A XIII-A
Aceleaşi,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
Vreo treizeci de mii de ducaţi
Fac zestrea Belisei, plus casa
Ce-o vezi.

TELLO
Unde pui garderoba,
Podoabele şi-aurăria ?
Doar n-o fi noroi ? Eşti salvat !
Gîndeşte-te, dacă te-nsori,
Să-mi dai pe Finea nevastă.

***DON* JUAN**
Desigur.

TELLO
(observîndu-le)
Aicea erau ?

***DON* JUAN**
Stăpîna şi dragostea mea,
Ştiţi, sufletul meu se plîngea
Că prea-l ocoliţi şi nu poate
Trăi prea departe de voi.

BELISA
(sieşi)
În cumpănă sînt! E mai bine
Ca spatele-acum să-i întorc.
Belisa iese.

SCENA A XIV-A

Finea,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
Se duse ?

TELLO
Nu vezi ?

***DON* JUAN**
Nu ! Finea !
Ascultă !

TELLO
Nu vrea să vorbească.

***DON* JUAN**
Mă duc după ea.

TELLO
La ce bun ?
Finea iese.

SCENA A XV-A
Don *Juan, Tello.*
***DON* JUAN**
Acum a-nchis uşa la sală
Dar ce supărare-o mai fi
Si asta, şi cine-o stîrni ?

TELLO
Ori poate e darul de vină.

***DON* JUAN**
La uşă aici a strigat.

TILLO
Nu ştiu un iubit mai sărac !
Mereu eşti sortit să colinzi
Din uşă în uşă.

***DON* JUAN**
Finea
Priveşte de-alături, pe geam ?

TELLO
Chiar ea.

***DON* JUAN**
Ce e asta, Finea ?
Dorinţa şi-aprinsa-mi nădejde
O altă purtare-aşteptau
Din partea *senorei* Belisa.

FINEA
(la geam)
Stăpîna mea spune că...

***DON* JUAN**
Ce?

FINEA
(la geam)
Mai iute de-aici să plecaţi !

***DON* JUAN**
Sfîrşi dar!

TELLO
Acum pică bine :
„Aduc pentru voi o scrisoare..."

***DON* JUAN**
Ce-avem de făcut ?

TELLO
Crezi că ştiu ?

***DON* JUAN**
Eu ştiu : hai cu mine.

TELLO
Deci ăsta-i
Curajul Belisei ? Să-nchidă
Şi uşi şi ferestre cînd are
În mînă un Fenix [37] cadou ?

---

[37] *Fenix* : pasăre fabuloasă care, potrivit unor străvechi legende, era unică. Trăia veacuri nenumărate în mijlocul pustiurilor Arabiei, apoi îşi dădea foc şi renăştea din propria cenuşă.

***DON* JUAN**
Hai, vino, că-mi pierd răsuflarea!

TELLO
Da, Fenixul ia-nfăţişare
De lebădă-n clipa cînd moare...

Sfîrşitul actului al doilea.

ACTUL AL TREILEA

O stradă* în *faţa casei Lucindei.
Intră contele Eniique şi Fernando,
înfăşurați în mantale.

SCENA I
Contele Enrique, Fernando.
FERNANDO
Atenţia şi stăruinţa
Pot orice dispreţ să alunge.

CONTELE
Prea mult susţinui,
Îmi ajunge, Lucindei, nechibzuinţa.

FERNANDO
Dacă cu spiritul ei
Ascuţit, Belisa-nţelese
Că-n farsa Lucindei îşi ţese
Iubirea, mrejele ei,
Nu-i bine-a-i stîrni gelozia
Ci cred că e mult mai cuminte,
Punînd interesu-nainte,
Să-i recucereşti simpatia.
Lucindei cînd dai ajutor
— Ei, care-acum se răzbună
Pe *don* Juan prin minciună —

Te miri că speranţele-ţi mor ?

CONTELE
Aşa-i. Gelozia mi-ajungă !
Mai bine-o slujesc cum mi-e-n fire
Cu neţărmurită iubire,
Şi bani, cu toţi banii din pungă!
S-aţîţi gelozia e bine
(Dar numai cînd tu eşti iubit).
Îl zgudui pe cel adormit
Dar nu îl apropii de tine.
Nu-s arme să poată supune
Femeia ce dispreţuieşte,
Mai bine decît reuşeşte
O altă femeie anume,
Căci au o nespusă putere
Femeile ; ele ştiut e
Că pot să se-nduplece iute.
Şi cum de o seamă sînt ele,
Şi-aleg cînd vor să lovească,
Supleţea floretei, îndată.
Văzut-ai pe Eva pictată ?
Nu-ncearcă s-o ispitească
Un şarpe cu chip de femeie,
Acolo, sub mărul oprit ?
Exemplul le-a fost ticluit
Femeilor ca să se-nşele
Mai bine ele-ntre ele.

FERNANDO
Belisa şi Celia sînt
Prietene ; stau împreună.
Pe Celia, deci, o momeşte
Cu aur — acest vînzător
De inimi — şi ea o să-ţi spună
Belisa pe cine iubeşte.

CONTELE
O, Celia ştie-al meu dor
Şi ea mi-a promis că va face
Ce-i stă-în puteri, pentru mine.

FERNANDO
Se văd doi bărbaţi; vin încoace.

CONTELE
Iubiţi de-ai Lucindei, vezi-bine
Că sînt ; dau tîicoale la poartă.
Dar vai, au venit prea tîrziu ;
Şi eu o strigai în pustiu ;
Şi nu mi-a răspuns.
Crudă soartă !
Intră Belişi şi Finea — costumate bărbăteşte.
Poartă pălării cu pene, mantii scurte,
ţesute cu tir de aur şi două pistoale.

SCENA A II-A
Aceeaşi, Belisa, Finea.
FINEA
Tu, minţile cred, ţi-ai pierdut
Şi nu mă înşel în credinţă.

BELISA
O, nu lua drept nesăbuinţă
Ce-n dauna morţii-am făcut.
Cu-atîta cruzime iubirea
Pe mine m-a tot surghiunit
Că sufletul meu istovit
Nu-şi poate ascunde sleirea.

FINEA
La poarta Lucindei să vii
Mascată atît de prosteşte ?
Ia seama ce faci, să nu fii
Robită iubirii, orbeşte ;
Astfel de ne vede, oricine,
Noi sîntem pierdute de tot.

BELISA
Văzînd că-s femeie, nu pot
Gîndi ceva rău despre mine.
O mie de morţi ar fi-n van;
Nimic nu mă poate opri.
Să văd vreau, acum şi aci,
Tot, tot ce-mi ascunde Juan.
N-au dreptul să vadă anume
Ce-şi tem şi doresc ochii mei ?

Nici sufletu-atunci n-o mai spune
Că eu l-amăgesc, cînd văd ei,

FINEA
Isprăvile de vitejie
Ce tu le-ai făcut — te-or cinsti
Dar ce faci acum nu va fi
În paguba cinstei ?

BELISA
Vai mie !

FERNANDO
Stăpîne, cred de pe-acum
Că mergem pe drumul cel bun.

CONTELE
Durerii i-aduc lecuirea :
Celia, banii, iubirea.

FERNANDO
Permite-le-acestor străini
Spre poartă să se strecoare.

CONTELE
Atenţia iscoditoare
Cu care privesc la zăbrele
Zău, merită-a mea îndurare.

FERNANDO
Hai, cruţă-le viaţa!Ce-ţi pasă ?
Vitejii au laudă, oare
Femeia, cînd ea e frumoasă ?

Contele Enrique şi Fernando pleacă.

SCENA A III-A
Belisa, Finea.
FINEA
Să fie cu ea *don* Juan ?
Ţi-a scris în acel bileţel
Că ea se mărită cu el,

Sau doar întîmplarea-i adună?
Înseamnă să stăm împreună
De strajă, aici, pînă-n zori ?

BELISA
Biletul a fost o-ncercare ;
Veninul din el l-am sorbit !
O, nu e otravă mai tare
Ca litera unei scrisori,
De vreme ce ea mi-a stîrnit
Viaţa şi-ai morţii fiori.
îmi scrie că-ntrucît se mărită
Chiar mîine, mă roagă pe mine—
Căci ei n-are timp să-i termine,
Fiind şi prea scump preţuită,
O rochie de gală, ce-o are —
Cu-o rochie eu s-o-mprumut.
Dar neobrăzarea-a făcut
Revolta mîniei mai mare.
E, oare, ceva mai cumplit ?
În hainele mele să vrea
Să fie mireasă...

FINEA
A şoptit
Careva. Aşteaptă !

BELISA
Moartea! Ce altceva ?
Intră* don *Juan şi Tello.

SCENA A IV-A
Aceleaşi,* don *Juan, Tello.
TELLO
Încercînd să-i vorbeşti nu te-alegi cu nimic.

***DON* JUAN**
Ce pot face-altceva, acum,Tello, dacă
Gelozia, sînt sigur, c-a-mpins-o să facă
Nebunii şi mai mari, deşi tace chitic
Azi, Belisa, ea care-uni tăie primul vis ?
Cu-o prea crudă-asprime în faţă mi-a-nchis
Şi ferestre şi uşi, pe cînd ea s-a retras
Înăuntru, tăcută, şi nu i-a rămas
Acum dragostei mele ca să-şi vadă uitarea,

Decît să-şi preschimbe în vînt întruparea.

TELLO
S-ar putea să se supere contele, care
Vrea să-i intre în voie ; cel prevăzător
Pe cei tari în deşert niciodată nu-i ia
Ca să nu-l poată prinde-ntr-o zi la strîmtoare.
„Eşti slab ? Să te-ntinzi după plapuma ta !"
Spune-o veche zicală folositoare.

***DON* JUAN**
O, ce Cato [38] nerod ! Ce-nţelept bădăran !
Tot nu Trei să pricepi ? Eu pe conte nu am
De gînd nici o clipă să-i nemulţumesc ;
Vreau numai Lucindei acum să-i vorbesc.

TELLO
Dac-o vrea să se-arate jignită un pic
Îţi va spune : „Ce-a fost a trecut; nu-i nimic"

BELISA
Finea, răspunde-mi, îi ştii
Pe-aceşti curtezani ?

FINEA
Nu vorbi.

BELISA
Nu mă-nşelam ! Leşin, bag de seamă.

FINEA
Nu-n chip de soţ s-ar părea că o cheamă ;
Dacă soţ îi era
Poarta de mult o spărgea.

BELISA
Nu-i e poate stăpîn pînă-acum,
Şi doar ca iubit încă vine.

FINEA
Senora, nu-i bine
Să te vadă aşa.

BELISA

---

[38] *Cato :* e vorba de Cato Cenzorul (234—149 I.e.n.), orator, om politic şi scriitor roman, devenit celebru şi datorită austerităţii moravuiilor sale.

Tac, Finea, dar cît voi putea ?..,
Intră Octavio şi Julio, slujitorul său împreună cu alți doi oameni.

SCENA A V-A
Aceiaşi. Octavio, Julio, doi slujitori,
OCTAVIO
Julio, rana pînă-acum m-a durut.
Am lecuit-o, dar jignirea rămîne.

JULIO
Înţeleptul aşteaptă-un prilej s-o răzbune.

OCTAVIO
Ăsta-i *don* Juan.
Stă la poarta închisă-a Lucindei.
N-o s-o mai vadă deschisă,
Căci nu caut harţă, ci vreau să ucid !

TELLO
Contele-i ăsta. Şi cred c-a venit
Să te omoare ; a adus şi argaţi.

***DON* JUAN**
Tello, n-avem de-ales : vom muri ca soldaţi.

TELLO
Sînt patru ; doi lasă-i pe mine
Şi nu-ţi fie teamă, voi fi lîngă tine.

***DON* JUAN**
Ei, Tello,-acum o să văd cît de mare îţi e vitejia.

BELISA
(aparte, către Finea.)
Au venit să-l omoare
Pe *don* Juan. Lui m-alătur.

FINEA
Iar eu te urmez.

BELISA

E-o nobilă faptă, te-ncredinţez,
Finea, duşmanul să-l scapi din belea.

OCTAVIO
Hei, *caballeros,* poarta e-a mea !

***DON* JUAN**
Treci, de-ţi dă mina!

JULIO
Octavio, stai !
Sînt patru, iar doi au şi arme de foc.

OCTAVIO
Nenorocirile de mine-şi bat joc.

JULIO
Întoarce-te şi nu ataca.

OCTAVIO
Arme-n Madrid ? Zău aşa,
Sînt lucruri îngrozitoare !

JULIO
Totu-i posibil cînd vor să omoare.
Octavio, Julio şi cei doi oameni ies.

SCENA A VI-A
Belisa, Finea,* don *Juan, Tello.
TELLO
Spaima de plumb i-a făcut să dispară.

***DON* JUAN**
Mă salvară aceşti cavaleri.

TELLO
Şi-au luat tălpăşiţa cei doi scutieri.
Nu cred c-a fost contele, prea se cărară.

***DON* JUAN**
Să ştiu, de e cu putinţă, aş vrea,
Senorilor, cui datorez viaţa mea
Hărţuită de-atîţia vrăjmaşi, ca o fiară.

Belisa şi Finea pleacă.

SCENA A VII-A
Don *Juan, Tello.*
TELLO
Întoarseră spatele fără să-ţi spună
Şi făr' să-şi descopere faţa.

***DON* JUAN**
Au venit De unde ? Din cer ori din lună,
Aici pentru mine ?

TELLO
Mai curînd s-au ivit
De pe casă, căci dacă-ar fi fost
Nişte îngeri, nu avea rost
Să vină-narmați în cer, arme nu-s.

***DON* JUAN**
De ce-ncerci prosteşte să te-mpotriveşti :
Tunetele nu-s artilerii cereşti ?

TELLO
O, Doamne,-adevăru-i aşa cum l-ai spus :
A vrut să se-arate îngerul care
Cu spada de foc stă de veghe în rai.

***DON* JUAN**
Ce orb şi nătîng m-arătai !
Belisa-ntr-atîta mă leagă !

TELLO
Plecară într-o astfel de grabă,
Încît aveai dreptul, pot spune,
Să juri că a fost o minune ;
Dar n-au fost nici duhuri poznaşe,
Căci n-aveau pe aripi penaje,
Ci la pălărie.

***DON* JUAN**
Ba sînt
Îngeri aceşti cavaleri, pe cuvînt!
Azi, poarta Lucindei mi-a arătat
Primejdia de oare-s pîndit.
La poarta Belisei mai bine-am să bat :

Aşa-mi petrec nopţile, necontenit.

TELLO
De ţi-ar deschide ce bine ar fi!

***DON* JUAN**
Mi-ar deschide-o de-ar auzi.

TELLO
Grădina-are-un gard foarte scund
Şi cred că-i uşor de sărit.

***DON* JUAN**
Pe-acolo-aş putea să pătrund ?

TELLO
Da.

***DON* JUAN**
Vino, că zorii-s pe-aproape
Şi ceru-i bujor înroşit.

TELLO
Cina în somn de-ai schimba
De belea ar putea să ne scape.
Don Juan *şi Tello ies.*

SCENA A VIII-A
Un salon în casa Belisei.
Intră Belisa, Celia şi Finea.
BELISA
Puştile unde le-ai pus ?

CELIA
Sînt bine ascunse, Belisa !

BELISA
Vai, îmi dau duhul!

CELIA
Ei şi ?
Nici pînă-acum n-ai avut

Şi-ai vieţuit fără el.
Atîta sminteală-ar putea
Să vestească şi altceva
Mai bun pentru tine ? Juan
La poarta senorei-aştepta,
Acum însă cred c-a intrat
Căci mîine cu ea se cunună.

BELISA
Abia se oprise la poarta
Preafericitei *senore* —
Căci „fericită" se-arată
Cînd are tot ce-şi doreşte —
Atunci către el a venit,
Cu-o seamă de-argaţi înarmaţi
Un duşman pe care-l jignise.
Şi l-ar fi ucis dacă noi
Atunci nu îi dam ajutor;
Temîndu-se însă de arme
Duşmanii şi-au luat tălpăşiţa
În grabă, lăsînd lupta baltă.

CELLA.
A fost vitejească isprava
Şi fericită ; pot spune
C-a fost nebunească-ndrăzneala.

BELISA
Măgulitoare mustrare
Să-mi spui că am fost curajoasă !

CELLA
Hai, culcă-te-acuma ; zâmbind
Se-arată şi-aici dimineaţa.
Albaştrii ei nori sînt străpunşi
De albele raze de-argint.

BELISA
Dar nu-i prea tîrziu cum te mint
Ostenitele gene.

CELIA
Sînt trează.

BELISA

O, mult mai trează sînt eu :
Mă chinuie rău gelozia !
Lucindei aş vrea să-i răspund.
Lucindei ce mîine-i mireasă,
Şi-atît de cuminte, frumoasă,
Suavă, cu gust pieptănată,
Ei, care-mi ceru împrumut
O rochie, fără ruşine,
Ei, cea săracă-n podoabe,
Ei, care visează să aibă
Drept salbă podoabele mele.
Asemeni batjocură este
Posibilă chiar pentru mine,
Căci eu îi îndur răzbunarea
Lui Amor, pe bună dreptate.

CELIA
Dar mîine, Belisa, n-ai vreme ?

BELISA
Nu ştii că atunci cînd sînt doi
Care-şi urzesc răzbunarea,
Acel ce-i jignit nu îi lasă
Vrăjmaşului timp să lovească ?
Dă-mi voie, atunci, să iau spada
S-o-mplînt în femeia aceasta.

CELIA
Ascultă ce cîntă Finea.

BELISA
Prostia, *donei* Lucrecia
O cîntă şi nu fecioria.

FINEA
Şi vrei chiar acuma să scrii?

BELISA
Aşază în camera-aceea,
Finea, o luminare,
Hîrtie, cerneală şi-o pană.

FINEA
Pierdută e mintea stăpînei !

BELISA
Termină ! Şi trage perdeaua !
Finea trage o perdea şi se arată o cameră bogat împodobită cu covoare, o măsuţă de scris, din argint, şi un pupitru cu cele necesare scrisului şi o luminare. Într-un ungher, contele.

SCENA A IX-A
Aceleaşi, contele Enrique.
BELISA
Iisuse ! Ce văd ?

FINEA
Un bărbat Ascuns în perdea!

CONTELE
Stai, nu face,
Vreo poznă, Belisa, sînt eu.

BELISA
La ora aceasta, la mine
În cameră ? — Ah, Celia, Celia !
Ce grijă, ce pază atentă !
Pe conte aici, să-l aduci
În camera mea, lîngă pat ?
E, oare, trădare mai mare ?

CELIA
Ieşit-am să văd cine strigă
Şi cînd am deschis a dat buzna
Amenin̦ţîndu-mi viaţa ;
Puteam, oare, eu să-l alung ?

BELISA
De cînd am intrat să-mi fi spus
Şi iarăşi pe străzi m-aş fi dus
Să caut un loc peste noapte
În casa vreunei prietene.

CONTELE
Senora, mîhnirea-alungaţi-o !
Iubirea, ce-aici m-a adus,

Văzîndu-vă nefericirea,
O să-mi arate şi uşa
Pe unde îndată-o să plec.
De unde puteam bănui
Că soarele va zăbovi
Atît, să se-arate la faţă ?
Vorbind amîndoi despre voi
Neliniştea mi-am potolit
Şi timpul plăcut a trecut
Prea repede, fără să-l simtă
Acel ce iubeşte atît ;
Şi-n clipa cînd m-am hotărît
Să plec, aţi strigat şi speram
Să ies de aici nezărit.

BELISA
Cuvintele politicoase
Mi-au potolit supărarea.
Intră* don *Juan şi Tello.

SCENA A X-A
Aceiaşi*, don *Juan*, *Tello.
***DON* JUAN**
Tello,-ncet, se aud
Voci în odaia Belisei.

TELLO
Vă jur că prea scund nu era
Pîrleazul din fundul grădinii.

***DON* JUAN**
Ce greu îl săream de nu-mi da
Chiar Amor, piciorul, ori dacă
Pe aripi el nu mă urca.

TELLO
Cum nu m-ajută şi pe mine,
Mi-am betegit locul unde
Se spune că nu mai e burtă !

***DON* JUAN**
Ascultă ! Vorbeşte-un bărbat !

TELLO
La ora aceasta, aici ?

***DON* JUAN**
Vai, Tello, n-aş fi crezut !

TELLO
Stăpîne ! Sînt multe femei
Dintr-astea ce toarnă gogoşi ;
Au blînzi ochişori de pisică
Şi suflet de mîţă-nrăită !
Chiar cele bogate în cinste !
În cele din urmă se poartă
Asemeni hîrtiei ce-ntinde
Pe fiece literă-o pată !

***DON* JUAN**
Îmi ies din sărite !Ascultă,
Căci uşa aceasta ne-ascunde !

TELLO
Să nu creadă nimeni în uşă,
Cînd bîrfa e-n spatele ei!

BELISA
Vă cred, înălţime, dar nu ştiu
De ce vă întoarceţi la mine,
Cît încă Lucinda vă place ? !

CONTELE
Ingrato,-am venit să v-ascult !

BELISA
De ce după-atîtea plimbări
La Prado şi-n Crîng, la fîntînă,
Veniţi să-mi stîrniţi supărarea ?
E pricina-ntoarcerii alta :
Lucinda v-a cam părăsit
Iubirea şi rangul; vă-nşeală.

TELLO
Pe-amvonul lui Dumnezeu
Că-i contele ! Belisa se-aprinde,
Geloasă!

***DON* JUAN**
O, ceruri! Nu e-ntîmplător că Belisa
S-a-ntors de la mine ! E-a lui !
Speranţa acum mi-a murit.

TELLO
Stăpîne, să mergem de-aici!
Cînd astfel o treabă se arată
Mă tem de duel dacă află
Că sîntem în casă ascunşi.

***DON* JUAN**
Mai mult de-un omor, ce pot face ?

TELLO
Ia seama la ce va urma !
Pleca-vei, apoi, pe-un căluţ,
Pe-ascuns, spre Italia, sau
Urca-vei pe scena cu facle,
Iar eu în hamacul vestit
Numit şi *finibus terrae*[39]
Cîntînd, jumătate-n coşciug,
Un bocet în re-mi-fa-sol,
Cu gîtul întins de doi coţi.

CONTELE
Belisa, eu nu am ţinut
La dînsa ; vicleana-mi lovi
Credinţa, geloasa îmi risipi
Uitarea, aşa cum a vrut.
Iubirea la mine nu şterge
Nobleţea — de-aceea, acum
Las baltă iubirea în drum
Nicicînd ne mai vrînd s-o ascult,
Căci nu-i drept să poată mai mult
Iubirea ca însăşi nobleţea.
Şi, chiar de durerea mi-i mare,
De ţineţi aşa cum aţi spus,
La nuntă.-mpotrivă eu nu-s
Deşi nici nu ştiţi cît mă doare.
Din inimă-oi smulge acea floare-a
Speranţei, lăsînd-o zdrobită,
O, numai să fiţi fericită,

---

[39] *Finibus terrae :* „sfirşitul pămîntului" ; în limba latină, în original. Metaforă glumeaţă pentru „spinzurătoare".

Căci nu-i drept şi nici nu iubeşti
Cînd altuia vrei să-i jertfeşti
Onoarea spre-a ta mulţumire.
De azi prăbuşit la pămînt
Mi-e turnul iubirii nebune
Şi-n ciuda asprimii, pot spune
M-ajută doar ceea ce sînt;
Căci Amor se crede-oropsit
De mine, şi ne'ndreptăţit,
Senora, văzînd că am fost
Pe lîngă-ndărătnic şi prost,
Prea fără noroc în iubire,
Şi, poate bătrîn pentru mire.
Dar jur să vă fiu de-ajutor
La fel şi de-aci înainte ;
Cu-aceeaşi credinţă fierbinte
Mereu voi rămîne dator.
Dar vă-ndatorez cu plecarea,
Căci cel ce-i respins cînd iubeşte,
De stăruie,-atunci plictiseşte ;
Obligă, în schimb, cu uitarea.

BELISA
Petrece-l pe conte, Finea.

CELIA
O, ceruri, ce-adîncă nobleţe !

CONTELE
Dar cine-i aici ? Fă lumină !

BELISA
Cum ? Oameni în casă la mine ?

***DON* JUAN**
Nu trageţi spada, *senore !*
Contele trage spada şi-şi înfăşoară mantia pe braţul stîng, în chip de scut.

CONTELE
Cum pot să n-o trag, cînd m-aşteaptă
În spatele uşii doi oameni ?
Belisa, răspunzi cu-o trădare
La tot ce-am făcut pentru tine ?

BELISA
Vai, vai, ce cumplită întîmplare!
Ce-i asta, Celia ? Spune !

CELIA
E-adevărat că pe conte
Aici l-am ascuns ; nimic altceva.

***DON* JUAN**
O, conte, să nu vă-nspăimînte
Această-ndrăzneală-a iubirii!

CONTELE
Nu poate să mă-nspăimînte
Iubirea, căci judecă rău
Acel vinovat de-ntîmplare.
Mă miră Belisa, şi-aceste
Ciudate purtări care-o fac
Să-şi tăinuie-aici, după uşă,
În casă la dînsa, bărbaţi,
La vreme de noapte, tîrziu.
Eu nu vreau de loc să m-amestec
Mai mult decît mi se cade ;
N-am dreptul să te ucid
Doar pentru vină de soţ...
Dar nu te împingă ispita
Să nu te însori, căci îţi jur,
Întregul pămînt n-o să poată
Atunci să îți apere viața.

***DON* JUAN**
Senor, dar de ce nu m-asculţi ?

CONTELE
E pentru răbdare devreme
Şi-i mult prea tîrziu pentru scuze.
Contele pleacă. Celia îl urmează.

SCENA A XI-A
Belisa, Finea,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
Aceasta-i, ingrată Belisa,
Pricina uciderii mele ?

Pe drept cuvînt amuţeai
Cînd eu încercam să-ţi vorbesc ;
Pe drept cuvînt închideai
Intrarea, dar fără de chei
Ştiu să pătrundă iubirea
Să vadă minciunile tale.
Pătrunde prin zid gelozia
Cînd stavilă-n cale-i stă zidul,
Căci linx i s-a spus geloziei
Şi-oriunde pătrunde, ca linxul.
Dreptate îi face iubirii
Oricare grădină-nverzită.
Grădinii-s dator ce-am avut:
O dezamăgire i-e preţul !
La orele patru din noapte—
De poți încă noapte să-i spui
Acum cînd se-arată-aurora.
La porţile din răsărit —
Un nobil în care se-adună
Atîtea-nsaşiri fără preţ,
La tine-n odaie ? Acuma
Îţi iese din casă-un străin?
Şi dacă-i pe stradă-un vecin
Vreunul ce-abia s-a trezit
Şi-l vede Ieşind de la tine
Crezi, oare, că tace din gură ?
O, strada nu are secrete,
Iar cinstea fiind dezgolită
Astfel, tu să nu îţi închipui
Că taina rămîne ascunsă.
Iar dacă-l iubeai pe Enrique,
Răspunde-mi, de ce m-ai minţit ?
Căci n-a fost nicicînd o bravură
Necinstea femeii-n iubire.
Măcar de-mi lăsai pe Lucinda :
E rea, dar atît de tîrziu,
Nu pot să mă plîng c-am găsit
În casă la dînsa bărbaţi.
Mă duc de la tine acuma
În vechiu-Aragon, să te uit,
Să scap de Castilia-n veci I
A fost de ajuns să cunosc
A dragostei tale osîndă
Să ies lecuit din visare.
O, ceruri, de-oi vrea să mă-ntorc
De-o spadă mîrşavă să mor,

Ori cel mai bun prieten mă vîndă,
Şi cel mai dator să-mi plătească
Prin rău toate faptele bune,
Pe duşmanii mei ajutîndu-i.
Iar regele-mi ierte plecarea
Căci după atîtea necazuri
Santiago mi-a dat gelozia
Şi-n Flandra-i mai bine să mor.

BELISA
Domnia-voastră sfîrşeşte
Cu-o jalnică predică-acum ?
Discursul acesta prea lung
A fost prevăzut c-un sfîrşit ?
Sau are şi-un „nu ai văzut"
Cu care romanţele-ncheie
Vulgarele versuri finale
Menite pe proşti să-i distreze :
„Pe cît de domol şi sever e,
Duios e şi ne'ndurător,
Supus şi tiran deopotrivă,
Umil e, dar şi sfidător!"
Vă rog, aşadar, continuaţi.

***DON* JUAN**
Atîtea jigniri să ascult
Şi copilării, şi insulte
Şi graţii, pe lingă turbare ?

BELISA
Aragonez gentilom,
Stăpîn legii bunului-plac,
Juan, prin graţia Domnului.
Cardona[40] prin ghimpii ce-i are :
De vrei adevărul să-l spunem,
Şi inima să ne deschidem
Şi sufletul să-l spovedim,
Răspunde, ştiai c-a venit
Aici,- nimfa ta prea-iubită ?
Cea care doar aripi nu are
Ca înger să poată să fie,
Acea preţioasă ce scrie
În limba grecească pe care

[40] *Cardona* ; în limba spaniolă *cardona* (ca nume comun) mărăcine.

Nicicînd n-a ştiut-o Castilia,
Şi nici de acasă n-o ştie ?
Cea care îi ademeneşte
Pe-alţi curtezani cu privirea,
Deşi ea e bufnita Culţii—
Dea Domnul ca ea să rămînă ! —
Ei, bine, chiar ea mi s-a plîns
Că porţile-i zgîlţîi cu-atîtea
Jelanii şi rugi prea-umile
Încît îţi deschide de milă ;
Că leşini la ea pe divan
(Nici nu-i de mirare leşinul
Cînd plîngi cu bigotiere,
Şi smiorcăi copilăreşte).
Mai vrea încă bunu-mi Cardona
(Cînd nimfa-ndrăzneşte-n scrisoare
De nunta cu el să-mi vorbească)
Ca eu să-i îndur măritişul ?—
Mîine-o s-o văd şi pe asta ! —
Şi cum să îndur cînd îmi cere
Acum şi veşmîntul de nuntă,
Fiindcă al ei nu e gata ?
Duceţi-vă-acum la culcare
Acasă, e ziua pe-aproape,
Să nu faceţi cearcăn sub pleoape ;
Iar mîine în zori, ginerelui
Bărbuţa să-şi pieptene bine,
Aşa după cum e-obiceiul
Logodnicul tînăr s-arate ;
Senora-apoi părul să-şi facă.
Iar eu, află-acum că am fost
O pildă-a femeii cinstite :
Ca stînca de val neclintită,
Şi sînt ca-n furtuni palmierul!
Pe conte nu eu l-am adus :
La mine-a intrat cînd lipseam.
A Celiei dacă e vina
De-aceasta doar ei au ştiut.
Dovadă că n-am stat acasă
E faptul c-am fost să te caut
Şi că-mi datoraţi două vieţi :
Eu, să te scap de la moarte,
Viaţa mi-am pus în pericol
Şi spade străine-nfruntai
Cu arme de foc, alungind
Pe-aceia ce-au vrut să te-omoare.

Şi asta înseamnă — cum bănui —
Că-n stradă iubitul mi-arunc ?
Trădare, din parte-mi să-nsemne,
Şi tot eu sînt, oare, de vină
Că umbli hai-hui să te-nsori ?
Din pricina mea te întorci
În Flandra şi în Aragon?
Lucindei i-am dat acel fenix
Al diamantelor ; moare
La mine-acel fenix, pe cînd
La dînsa acuma se naşte.
De ce nu răspunzi ?

***DON* JUAN**
Nu-s în stare.

TELLO
Nici tu nu mai vrei să te aperi ?
Răspunde !

FINEA
Tu, Tello ai
O blană de vulpe în spate.
Tot tu, prefacutule,-acuma
Cu rîvnă de om plictisit
Îmi ceri să mă apăr, tu, care
Şi Fabiei-ai fost pretendentul
Şi-ai fost linge-blidele ei ?

TELLO
Al Fabiei, eu ?

FINEA
Acum vrei
S-ascunzi adevărul?

TELLO
Cine, eu ?

FINEA
Chiar tu !

TELLO
Să-mi frîng, să dea Dumnezeu,
Piciorul; sau, uite, mă jur

De bani să n-am parte ; să fiu
În veci puşculiţă-ndoielnică
De vreme ce-s lăzi să-i ascundă,
Sau hainele cînd le voi scoate
Să-mi ia croitorul mai mult
Pe furnituri şi mătase ;
Să trec în decembrie fără
De pinteni, călare, pe-o gloabă
Pe drumul ce duce-n Getafe[41],
Greoi şi mahmur să întîrzii
La fiece casă în cale,
Să am o pricină-n care
Răbdarea şi banii să-mi pierd,
Căci este-un blestem care-adună
În el toate relele lumii!

***DON* JUAN**
Senora Belisa, ce nu este, oare,
Supus geloziei ? Sînt dezamăgit.
Cînd ei te-nrobeşti, va fi şi mai mare
Pizmaşa iubire şi chinu-i cumplit.
Rămîne viaţa-mi salvată, datoare ;
Stăpînă-mi vei fi cît mai am de trăit.
Acum hotărăşte cum poate anume,
Jignirea,-acest braţ s-o răzbune ?
Tot astfel cum limpede ziua apare
Din soare, şi umbra nopţii, treptat,
Întinsă şi rece, o sfîşie-n zare
Dînd flori la iveală, sclipind în cristale,
La fel adevărul meu, ne'ntîrziat,
Minciuna Lucindei va dezvălui,
Şi-atunci bucuria, iubirea vor fi
Înmiresmate de flori şi cristale.
Mai mult ce pot face decît ar putea
Dorinţa ta face din mine ?

BELISA
Rămîn
Convinsă că mîna Lucindei urzea.
Zadarnic e totul de nu mă răzbun,
În starea în care mă aflu acum
Şi, ca bănuiala s-o pot alunga,
Te-aleg al speranţelor mele stăpîn
Şi-al răzbunării, îndată-am să-ţi spun

[41] *Getafe :* localitate la ciţiva kilometri sud de Madrid. Lope a scris în 1613 o comedie intitulată *La Villana* de *Getafe.* (Ţăranca din Getafe.)

Ce bună capcană acum i-am urzit
Să ştie că tot eu rămîn cea mai tare.

***DON* JUAN**
Sînt hotărît : te urmez neclintit
În dragoste,-n glorie şi-n întristare.

BELISA
Ai grijă de mine şi-ntoarce-te-aci.

***DON* JUAN**
Pustiu mi-ar fi gîndul din el de-ai lipsi !

BELISA
Adio.

***DON* JUAN**
Doar moartea mă poate reţine.

TELLO
Te las, nesătulo !

FINEA
Tutunul meu, bine
Don *Juan şi Tello ies.*

SCENA A XII-A
O *sală* în *casa Lucindei.*
Intră contele Enrique şi Lucinda
LUCINDA
Grozavă hotărîre-a luat!

CONTELE
O, numai dacă-ar sfîrşi
Cu bine, căci pare a fi
Dispreţu-i de ne'nduplecat.

LUCINDA
Dar aurul a cîştigat
Mereu, de la-ntîia mişcare.

CONTELE

Da, Celia,-nţelegătoare,
Mi-a dat în casă-adăpost,
Dar, vai, curajul mi-a fost
Decît fericirea mai tare.
Dar cine putea bănui
Atunci că Belisa-i plecată
De-acasă, şi nu se arată
Decît cînd se crapă de zi ?
Deci nu a avut ce păzi
De nesăbuinţele mele ;
De mic ursitoarele-mi rele
Umblară în bande rebele
Pe -unde Orlanzii [42]-s nebuni
Şi Tarquinii[43] sînt paşnici şi buni.
Întocmai cum cel atacat
Şi-aşteaptă duşmanul pîndind
Şi e-ncrezător şi-ngîmfat
Doar pînă ce-l vede venind
Cînd, fără de veste păleşte
Şi-ndată se pierde cu firea,
Aşa mi-a fost şi iubirea
Cît timp n-o zării pe Belisa ;
Văzînd-o, simţit-am că mi s-a
Topit dintr-o dat' răzvrătirea.
Din pricina ne'ncrederii-n mine
Tot eu umilit am ieşit;
Cînd vede că-i dispreţuit
Au cine-i stăpân peste sine ?
În taină,-ascultînd l-am găsit
Pe-acel *don* Juan, la plecare.
Deşi ne-am scuzat fiecare
Pot scuzele, oare, ceva
Cînd doamna îşi ţine la ea
Iubitul, ascuns în budoare ?
Am fost la-nceput supărat;
Apoi dîndu-mi seama ce rău
Şi cinstea şi numele său
Puteau fi de toţi înjosite,
Rămaseră nepedepsite
Jignirile ; nu l-am lăsat
Să spună, cum a-ncercat,
Nimic, nici pe el, nici pe ea,

---

[42] *Orlanzii-s nebuni* ; aluzie la poemul lui Ariosto, *Orlando Furioso,* vezi şi ri. 1, p. 512.

[43] * *Tarquinii :* aluzie la Tarquinius Superbus (530—510 î.e.n.), al şaptelea şi ultimul rege al Romei, vestit prin violenta şi arbitrariul guvernării sale.

Căci ce-ai mai putea asculta
Cînd nu ai nimic de sperat ?

LUCINDA
Mă zbat fără rost ; o iubeşte !
La ce bun să stărui visînd ?

CONTELE
Vai ţie, sărmanul meu gînd,
Jignirea ce greu te loveşte !
Intră Fabia.

SCENA A XIII-A
Aceiaşi, Fabia.
FABIA
De nu cumva m-amăgeşte
Vreo umbră de chip, jucăuşă,
Al tău *don* Juan e la uşă.

LUCINDA
Juan ?

FABIA
De Cardona.

LUCINDA
Chiar el ?

FABIA
În persoană !

LUCINDA
De-o mie de ori, pentru el
Să fie deschisă-orice uşă !
Intră* don *Juan şi Tello.

SCENA A XIV-A
Aceiaşi,* don *Juan, Tello.
***DON* JUAN**
Mă bucur, *senor,* că aci
Vă văd nu pentru c-aş vrea

Din nou să-mi cer scuze, cumva
De-aţi fost ,de mine jignit, ci
Ca soţ al Belisei trimis
Am fost, cu o veste, la voi.

LUCINDA
Bun crainic trimise la noi!

CONTELE
Şi ce-mi porunceşte ?

LUCINDA
Ce-a zis ?

***DON* JUAN**
Mi-a spus că-ntr-o scurtă scrisoare
Lucinda de ştire i-a dat
Că azi se mărită : de-ndat'
Ea-mi spuse deci vestea cea mare,
Şi-atît de prielnic socot
Norocu-mi, că însumi venii,
Frumoasă Lucinda, aci,
Să-ţi pot mulţumi pentru tot.
Cît despre veşmînt ea părea
Cinstită şi-adînc măgulită
Că rochia-i nefolosită
Azi poate-mprumut să v-o dea.
De-asemeni vă roagă-a primi
Să vă pieptene dînsa, smerită,
Frumos, ca să fiţi pizmuită,
Să n-aveţi de ce pizmui.
Şi încă ceva v-ar ruga : —
Cît ține datoare să-i fiţi !
În casă la ea să nuntiţi,
Iar naşă să fie chiar ea.

LUCINDA
Vă spun adevărul curat :
S-o supăr, atît am dorit !
Acuma, cînd văd, însfârşit,
Că totul e-n bine schimbat,
Eu cred în această schimbare
Şi chiar dac-a fost la-nceput
Batjocură, ce s-a făcut
Socot doar o simplă-ntîmplare.

CONTELE
Nu pentru Juan, deci, nutrea
Belisa iubirea cea mare —
Ci totul a fost o urmare
A vitejiilor ei ; o silea
Doar firea ambiţioasă
Să-şi facă duşmanca geloasă.

***DON* JUAN**
Era chiar şi cerul dator
Să-i fie ocrotitor
Adevărului meu ne'ntinat !

LUCINDA
Mai strîns să vă-nlănţuie încă
Iubirea-mi, am simulat
Uitarea — şi v-am arătat
O dispreţuire adîncă.
O, cîte cîştigi în iubire
Cînd stărui cu gîndul cinstit:
Speranţei fără ieşire
Îi poţi face-un drum fericit!
La ea eu mă duc negreşit
Acum cînd această favoare-o
Vesteşte un demn de crezare
Trimis ce-i atît de slăvit.
O, conte, nu ştii pentru mine
Ce-nseamnă încrederea ta.

CONTELE
V-asigur *senora* de ea !
Urările mele de bine !
Contele Enrique iese.

LUCINDA
Să mergem acum împreună.
Dă-mi mina, Juan, şi condu-mă.
Lucinda şi* don *Juan ies.

SCENA A XV-A
Fabia, Tello.

FABIA
O ciudă pe ei mă frămîntă ;
Ah, Tello, sufletul meu !

TELLO
Dă-mi mîna şi tu ! Dumnezeu
Iubirea ne-o binecuvîntă!
Fabia şi Tello ies.

SCENA A XVI-A
Un salon în casa Belisei. Belisa şi Celia.
Intră Belisa falnică, şi Celia.
CELIA
O, nu te mira că te-ntreb :
De ce te-ai gătit, draga mea,
La vreme atît de tîrzie ?

BELISA
O, Celia, trăznelile mele
Pe cale-s acum să sfîrşească
Cu-această speranţă prostească.
Cu-o fire atît de-ndărătnică
Iubirii, pe lume-am venit
Incît eu n-am bănuit
Că-i va fi dat să iubească
Atenţia şi cumpănirea.
Dar nici o trufie-omenească
Nu scapă pedepsei divine.
Nebuna-ndrăzneală-a crezut
Că nu va-ntîlni vreo femeie
Pe care să n-o pot înfrânge
Cu libera mea judecată.
Dar iată-mă dezamăgită :
Mi-a fost libertatea ştirbită
De-a dragostei teamă geloasă
Şi tot ea a-mpins ignoranţa
Să ia în derîdere-ades
Prea mîndra încredere-n mine.
De-aceea azi nu mă răneşte
Atît că mă plec lui Juan,
Cît searbădă deşertăciune
A-nţelepciunii înfrînte.
Şi-acum, dacă voi da greş,
Vor fi în sfîrşit răzbunate
Jignirile ce-am suferit.

CELIA
Şi crezi c-o să poţi ?

BELISA
O, desigur !

CELIA
Ţi-am spus, mi se pare, din ziua
Cînd noi ne-ndreptam către Crîng
Că dragostea-ţi va pedepsi
Dispreţul şi nepăsarea.

BELISA
Se-opreşte-o trăsură la poartă,
De vine mireasa, cum sper,
Norocul m-ajută să scot din
Batjocuri, batjocură şi
Răzbunare din răzbunare.
Intră Finea.

SCENA A XVII-A
Aceleaşi, Finea.
FINEA
Galera pe roţi, ghintuită
Cu aur în loc de-armătură,
Drept vele înalte, perdele
Frumos încrustate-n sidef,
Drept vîsle care S-o mişte
Doar lebede albe de Rin,
Adus-au pe *dona* Lucinda
La scară acum să debarce.

BELISA
Frumoasă-i ?

FINEA
O, da, şi-i voioasă.

BELISA
Ce bine ai spus : căci femeia
De-i veselă nu e urîtă,

Şi tristă de e, nu-i frumoasă.

FINEA
Dar iată-i că vin chiar acum.
Intră Lucinda, Fabia, contele Enrique,
don *Juan, Tello şi slujitorii care-i însoţesc*

SCENA A XVIII-A
Aceleaşi, Lucinda, Fabia, contele Enrique,
don *Juan, Tello, slujitori.*
BELISA
Cinstiţi-mi o, scumpă *senora.*
Această umilă-ncăpere
Ca oaspete-n ceasul cel bun.

LUCINDA
Domniei-voastre, la fel,
Mă rog spre-ocrotirea-umilinţei.

BELISA
Atît de frumos îmbrăcată
Şi-astfel pieptănată ? înseamnă
Că nu mi-aţi primit ajutorul.

LUCINDA
Nu pentru că n-aş fi crezut
În bunăvoinţa ce-aveţi ;
Am vrut să vă cruţ osteneala.

CONTELE
Desăvîrşirea-oboseşte.
Rămîneţi, *senora* Belisa !
Ne însoţesc slujitorii
Veniţi cu noi ca să vadă,
Ca martori, căsătoria
Lui *don* Juan cu Lucinda.

BELISA
A cui ?

CONTELE
Don Juan şi Lucinda.

BELISA
Şi cine-a dat vestea ciudată ?

LUCINDA
Cum cine ? Mai adineauri
Veni *don* Juan să ne-o spună.

BELISA
Sau mintea-ţi pierduşi *don* Juan,
Sau n-ai înţeles ce ţi-am spus ;
Eu însă ţi-am spus s-o anunţi
Să vină ca naşă aceea
Ce vine acum ca mireasă.

LUCINDA
Ca naşă ?A cui naşă ?

BELISA
A mea ! La fel îl rugam şi pe conte
Să-mi facă onoare să vină
Cum el mi-a promis mai demult.
Ţi-am spus toate astea ?

***DON* JUAN**
Mi-aţi spus ;
Dar mare mi-a fost tulburarea
Şi vestea-am greşit-o ; am însă
O scuză, de-mi daţi ascultare :
Acum mă-ncurcai prima dată.

LUCINDA
Vai, ce răzbunare prostească !
Şi eu, de-i aşa, mă răzbun
Acum, pe-amîndoi. Dar mi-e teamă
Pe conte să nu îl mîhnesc.

CONTELE
Cuvîntul mi-am dat de curînd.
Opreşte-ţi, Lucinda, mînia ;
Şi eu sînt la fel de jignit,
Împacă-te-acuma cu mine
Şi dă-le urarea de bine
Pe care-amîndoi o aşteaptă.

LUCINDA
(aparte)
Mai bine te-ntorci păcălită
Decît înjosită !
(Tare.)
V-o dau.

BELISA
Şi eu tot din suflet v-o dau.
Prietene deci să rămînem,
Iar tu, *don* Juan, care taci,
Eşti bun să-mi dai mîna, de vreme
Ce, plin de duh, ai greşit
Solia.

***DON* JUAN**
Am îndeplinit
Porunca stăpînului meu.

TELLO
Stăpînul Fineei sînt eu.
Senora Fabia, iartă-mă s
Pezmetul acesta e-al meu.
(Către Finea.)
Cu braţul acesta te cheamă
Iubirea. Ce-aştepţi ?

FINEA
Vai, Tello !
Acesta e braţ sau cartof?!

BELISA
Ilustră-adunare, poetul
Acum se desparte de muze
Şi, vrînd să vă fie pe plac,
Le-a invocat încă-o dată
Să nu-l daţi uitării prea iute,
Şi-aici comedia sfîrşeşte.

Sfîrşitul comediei *Vitejiile Belisei.*